

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Zdravotně sociální fakulta

**Integrace sociálně potřebných do společnosti pomocí
domů na půli cesty**

bakalářská práce

Autor práce: Nika Pejchová
Studijní program: Sociální politika a sociální práce
Studijní obor: Sociální práce ve veřejné správě
Vedoucí práce: PhDr. Martina Hrušková, Ph.D.

Datum odevzdání práce: 2.5.2013

Abstrakt

Klienti domů na půli cesty jsou mladí lidé, kteří strávili část svého života v dětském domově, výchovném ústavu nebo odcházejí z výkonu trestu odnětí svobody či z ochranné léčby. Tito lidé byli po určité době a z různých důvodů odloučeni od běžného života ve společnosti a návrat do ní se jim tak zkomplikoval. Často se pohybují na okraji společnosti, bývalí vězni se vracují k páchání trestné činnosti a stávají se z nich recidivisté a mladí dospělí z ústavu často sklouznou k sociálně patologickému jednání za účelem uspokojení svých potřeb. Cílem domů na půli cesty (dále též DNPC) je pomoci těmto osobám integrovat se do společnosti, nabídnout jim podporu a střechu nad hlavou.

První kapitola je zaměřena na klienty domů na půli cesty. Pozornost je věnována mladým lidem, kteří si odpykali trest odnětí svobody. Nejvíce pozornosti je věnováno ústavní výchově, protože právě mladí lidé opouštějící ústavní výchovu jsou nejčastějšími klienty domů na půli cesty. Je zde uvedeno, z jakých podmínek jsou děti do ústavní výchovy umístěny. Práce se zabývá i nenahraditelnou funkcí rodiny a snaží se přiblížit problematiku integrace po opuštění ústavu.

V praktické části práce je popsán konkrétní Dům na půli cesty v Českém Krumlově. Kapitola se soustřeďuje na fungování Domu na půli cesty v Českém Krumlově. Je zde vylíčena práce zaměstnanců, kteří jsou pro chod organizace nepostradatelní. Popsány jsou služby, které jsou v českokrumlovském Domě na půli cesty poskytovány, a jaké jsou podmínky, které musí zájemce o službu splnit.

Cílem práce je vysvětlení role domů na půli cesty v systému integrace mladých lidí do společnosti a provést monitoring činnosti konkrétního vybraného domu na půli cesty. Stanovení pohledu klientů na pomoc, jež je jim v tomto zařízení poskytována, a zjištění, zda jsou motivováni k zapojení do všech složek samostatného života. Výzkum byl zaměřen na získání odpovědi na výzkumnou otázku: Jaká konkrétní opatření poskytovaná Domem na půl cesty v Českém Krumlově podporují samostatnost klientů?

K získání potřebných dat byl zvolen kvalitativní výzkum. Použita byla metoda dotazování, konkrétně technika polostrukturovaného rozhovoru. Rozhovory byly uskutečněny se sedmi klienty Domu na půl cesty v Českém Krumlově. Se souhlasem

komunikačních partnerů byly nahrávány na diktafon a následně přepsány. Byla užitá metoda kódování. Ke zpracování výsledků byla použita metoda vytváření trsů.

Z výsledků rozhovorů vyplývá, že klienti DNPC jsou mladí dospělí, jimž chybí kvalitní rodinné zázemí a ocitli se v těžké životní situaci, kterou nedokážou sami řešit. Jejich největšími problémy jsou: nedostatek finančních prostředků a neschopnost komunikace. Finanční problém je způsoben zejména nedostatečným vzděláním a s tím spojenými obtížemi při hledání práce, ale spolupůsobí tu i absence schopnosti šetřit a s penězi rozumně hospodařit. Příčinou neschopnosti komunikace s okolím je především skutečnost, že tito jedinci neměli možnost si komunikativní schopnosti v ústavním zařízení osvojit. K vypořádání s vyjmenovanými problémy jim napomáhá život v DNPC. Pohled klientů na poskytovanou pomoc je kladný, jsou celkově spokojeni a službu považují za potřebnou. Práce upozorňuje na problém spojený s lokalizací Domu na půli cesty v Českém Krumlově. Hlavními cíly klientů jsou: osamostatnění, dokončení studia a osvojení si základních ekonomických návyků a pravidel. Dům na půli cesty v Českém Krumlově podporuje samostatnost klientů prostřednictvím těchto opatření: motivační dopisy, povinnosti, individuální plánování a podpůrné rozhovory.

Získaná data poslouží ke zkvalitnění služeb v Domě na půli cesty v Českém Krumlově. Pomohou pochopit životní situace klientů domů na půli cesty.

Klíčová slova

dům na půli cesty- rodina- ústavní výchova- trest odnětí svobody

Abstract

The clients of the social institution called “Dům na půli cesty“ are young people who spent part of their life in an orphanage, educational institution, or they are leaving an imprisonment, or some kind of protective treatment. These people were separated from common life in society from different reasons which makes their comeback complicated. Such people usually live on the margin of society and this brings many problems. The ex-prisoners often start over committing crimes and the young people from the educational institution often start to behave in a socio-pathological way to meet their needs. The goal of “Dům na půli cesty” is to help these people to integrate into the society and provide them with support and a place to stay for some time.

The attention is paid to the young people that have expiated a punishment, with focus on factors that may play a role on the way of an individual to prison. Most attention is paid to the institutional education because most of the clients come from such institutions. It describes the conditions from which the children are placed in the institutional education. This work deals with the essential function of family as a key driver and tries to show the issue of integration in the society after leaving the institution.

A specific example of “Dům na půli cesty” is described in the practical part of the research. The whole chapter is focused on the function of this institution in Český Krumlov. It describes the work of the employees who are almost indispensable here. Services and connected demands that are provided here are described as well.

The main goal of this research is to describe the role of “Dům na půli cesty” in the system of integration young people into the society through monitoring of the activity of the chosen institution. It also tries to find out the view of the clients on the help provided there and on the degree of motivating the clients to get integrated in independent life. The research was focused on gathering answer on the research question: What particular actions done by “Dům na půli cesty” in Český Krumlov support the independence of the clients?

A qualitative research was conducted to get the required information. This was achieved by the method of questioning, more specifically using the technique of half-

structured interview. The interviews were conducted with seven clients of the “Dům na půli cesty” v Českém Krumlově. Records of these interviews were taken and rewritten with the permission of the communicating partners. The method of coding was used as well. The results were processed by the clustering method.

The results of the interviews show that the clients of “Dům na půli cesty” in Český Krumlov are young people missing good family background who got in a difficult life situation which they cannot deal with on their own. Their biggest problems are: insufficient funds and inability of communication. The financial problems are mainly caused not only by the lack of education connected with unemployment, but also the absence of any money management. The inability of communication with the surroundings is connected mainly with the fact that these people were not given the chance to acquire such ability in the institution. “Dům na půli cesty” tries to help dealing with these problems. The clients see the provided help positively, they find this service necessary and are satisfied with it overall. This research highlights the problem connected with the location of the “Dům na půli cesty” in Český Krumlov. The main aims of the clients are: independence, finishing the studies and learning how to use money effectively. The independence of the clients is supported by these arrangements: motivation letters, duties, individual planning and supporting interviews.

The acquired data will serve as a tool for improving the quality of the services in this institution. It will help to understand the life situation of clients of “Dům na půli cesty”.

Keywords

dům na půli cesty- family- institutional care- imprisonment

Prohlášení

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracovala samostatně, pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb., v platném znění, souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to – v nezkrácené podobě – v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných fakultou – elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejich internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne (datum)

.....

.....

(jméno a příjmení)

Poděkování

Děkuji paní PhDr. Martině Hruškové, Ph.D., za odborné vedení mé bakalářské práce, její cenné připomínky a užitečné rady. Dále děkuji pracovníkům Domu na půli cesty v Českém Krumlově za ochotu a poskytnutí potřebných informací a komunikačním partnerům, kteří mi poskytli rozhovory.

Obsah

ÚVOD.....	9
1 UŽIVATELÉ DOMŮ NA PŮLI CESTY.....	11
1.1 Trest odnětí svobody.....	12
1.1.1 Cesta do vězení.....	13
1.1.2 Cesta z vězení.....	17
1.1.3 Ochranná léčba.....	18
1.2 Ústavní výchova.....	18
1.2.1 Cesta do ústavu.....	19
1.2.2 Cesta z ústavu.....	23
2 DOMY NA PŮLI CESTY.....	25
3 METODIKA VÝZKUMU.....	27
3.1 Cíl výzkumu.....	27
3.2 Výzkumná otázka.....	27
3.3 Metody a techniky výzkumu.....	27
3.4 Charakteristika výzkumného souboru.....	28
3.4.1 Dům na půli cesty v Českém Krumlově.....	28
3.5 Průběh výzkumu.....	33
4 VÝSLEDKY.....	35
5 DISKUSE.....	46
6 ZÁVĚR.....	53
7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	55
8 PŘÍLOHY.....	61

ÚVOD

Většina lidí vyrůstá v prostředí, které umožňuje učit se věcem potřebným pro život ve společnosti. Nejvíce návyků získáváme v rodině. Ta má jednoznačně nenahraditelnou roli právě v procesu socializace. V rodině máme své vzory, které do značné míry determinují, jak se budeme v průběhu života stavět k určitým situacím. Rodiče nás učí samostatnosti a odpovědnosti. Bohužel ne všichni mají štěstí žít ve funkční a úplné rodině. Pokud je rodina dysfunkční a setrvání v ní ohrožuje další vývoj dítěte, musí být z tohoto prostředí vytrženo. Zatím stále nejčastějším řešením takového problému je ústavní výchova. Může se zdát, že mladí lidé, kteří spáchali trestný čin a museli si odpykat trest odnětí svobody, se ocitají ve zcela jiné situaci, nicméně opak je pravdou. I oni strávili čas mimo běžný život společnosti. Lidé žijící v určité instituci, Naopak si nemusí prát, žehlit, obstarávat jídlo a činit důležitá rozhodnutí. Propuštění z instituce pro ně bývá těžkým návratem do reality. Ocitají se ve světě, kterému nerozumějí, neumějí se o sebe postarat. Potřebují se postavit na vlastní nohy. Odrážecím můstkem do života pro ně může být právě Dům na půli cesty.

Cílem mé bakalářské práce je popsat roli domů na půli cesty v systému integrace mladých lidí do společnosti; monitorovat činnost konkrétního vybraného Domu na půli cesty v Českém Krumlově. Zjistit pohled klientů na pomoc, jež je jim v tomto zařízení poskytována, a dále přesvědčit se, zda jsou motivováni k zapojení do všech složek samostatného života.

Bakalářská práce má dvě části: část teoretickou a část praktickou. V teoretické části se věnuji klientům domů na půli cesty. Popisuji jejich životní cestu počínaje životem v rodině přes život v instituci až k volbě domů na půli cesty. V praktické části jsem se zaměřila na konkrétní Dům na půli cesty v Českém Krumlově. Zaměřila jsem se na organizační strukturu a služby, které klientům poskytuje. Dále jsem představila svůj výzkum, mnou zvolený kvalitativní. Výzkum probíhal metodou dotazování, technikou polostrukturovaného rozhovoru.

Téma bakalářské práce jsem si vybrala na základě zkušeností ze svých praxí, kde jsem se několikrát setkala s dětmi, které nějaký čas musely strávit v dětském domově.

Tyto děti se mohly vrátit domů a mně se tak naskytla otázka, jaký osud asi může čekat děti, které nemají, kam se vrátit. Blíže jsem se tedy seznámila se službou Domu na půli cesty v Českém Krumlově, kde jsem také absolvovala svou odbornou praxi.

1 UŽIVATELÉ DOMŮ NA PŮLI CESTY

„Domy na půli cesty poskytují pobytové služby zpravidla pro osoby do 26 let věku, které po dosažení zletilosti opouštějí školská zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy, popřípadě pro osoby z jiných zařízení pro péči o děti a mládež, a pro osoby, které jsou propuštěny z výkonu trestu odnětí svobody nebo ochranné léčby. Způsob poskytování sociálních služeb v těchto zařízeních je přizpůsoben specifickým potřebám těchto osob.“ (64)

Uživatelé domů na půli cesty jsou mladí lidé, v jejichž životě došlo k nějaké obtížné situaci, kterou nejsou schopni sami vlastními silami vyřešit (4). V životě se člověk potýká s různými zátěžovými situacemi, přičemž většinu z nich dokáže sám vyřešit. Každý má svůj specifický způsob, jak tyto situace zvládat. Reakce na tyto události odráží aktuální duševní i tělesný stav jedince, ale i to, jakým reakcím se naučil v raném dětství od svého blízkého okolí. Pokud tedy viděl, že v případě konfliktu se k sobě rodiče chovají agresivně, je velmi pravděpodobné, že v budoucnu bude v těchto situacích jednat obdobně. Taková obtížná životní situace může nastat u lidí vycházejících z ústavních zařízení, jakmile se ocitnou v cizím prostředí a nemají žádné sociální vazby (16).

Domy na půli cesty jsou určeny pro osoby ve věku 18-26 let. Z hlediska vývojové psychologie se tedy jedná zhruba o období časně dospělosti. Ta tvoří přechodné období mezi adolescencí a plnou dospělostí. K období dospívání patří hledání identity. Dospívající se snaží najít odpovědi na své otázky. Potřebují vědět, kým jsou, kam patří a směřují, a ujasnit si, na jaké hodnoty kladou největší význam. Musí si uvědomit svou jedinečnost a smířit se se svými nedostatky. Snadněji dosáhnou úspěšné individuace dospívající, kteří si v dětství vytvořili s rodiči dobré vztahy, jež považují za velmi důležité, ale zároveň jsou schopni kriticky nahlížet na špatné zážitky ve vztahu s nimi. Dosažení individuace může být složité v rodině, kde emoční vazby nemají žádný význam. V období časně dospělosti dochází k převzetí plné občanské a osobní odpovědnosti a k osamostatnění se (25). To může být značně zkomplikováno, pokud je jedinec vytrhnut z přirozeného prostředí a zařazen do nějaké instituce. Jednotlivé

instituce se od sebe liší cíli, ke kterým směřují, a důvody, pro které byl jedinec odloučen z jeho prostředí (55). Matoušek (44) shrnuje funkce ústavů následovně:

Jednou z funkcí ústavu je podpora a péče. Tuto funkci plní především ústavy, které se snaží nahradit dysfunkční rodinné zázemí, jako například dětské domovy. Ústavy se snaží poskytnout lidem základní potřeby. Příkladem mohou být domovy pro bezdomovce, zařízení pro hendikepované i domovy důchodců.

Další funkcí je léčba, výchova a resocializace uplatňovaná hlavně v nemocnicích, zařízeních pro propuštěné vězně či v léčebných ústavech. Hlavním cílem je změnit stav klienta, ve kterém do zařízení přišel.

V neposlední řadě je pak funkcí ústavu omezení, vyloučení a represe. Cílem je ochránit společnost před kriminálním chováním jiných osob či před nebezpečným chováním lidí trpících akutní psychózou. Neméně důležitým cílem je i trest za chování proti společensky uznávanému řádu a převýchova (55).

1.1 Trest odnětí svobody

Nejčastěji jsou klienty domů na půli cesty mladí lidé opouštějící dětské domovy, nicméně služba je určena i pro pachatele trestných činů, kteří si odpykali trest odnětí svobody. Stejně jako mladí dospělí, odcházející z dětských domovů, se i oni ocitají v těžké situaci a pomoc domů na půli cesty je pro ně potřebná. Nyní chci poukázat na to, co je vede k páchání trestné činnosti a jaké jsou pro ně cesty k návratu do společnosti.

Každá společnost potřebuje řád, který je nutno dodržovat. Pokud dojde k porušení zákonů, musí přijít trest. Takovým trestem může být trest odnětí svobody. Jeho cílem je ochránit společnost před možným dalším trestným činem pachatele a zároveň působit na pachatele výchovně a následně ho úspěšně začlenit do společnosti (62). Maximální doba trestu je dvacet let. Pokud se jedná o zvlášť závažný čin, může být uložen trest výjimečný a to na dobu 20-30 let, nebo na doživotí. Pokud má být doba trestu odnětí svobody nižší než 3 roky, soud s přihlédnutím k osobnosti pachatele a k dalším faktorům může uložit trest podmíněný. Výkon trestu, tak může být odložen o jeden rok až pět let, zároveň soud určí, jaké jsou podmínky, jež musí odsouzený dodržovat (61).

Pokud soud uloží nepodmíněný trest odnětí svobody, odsouzený je zbaven svobody ihned (53).

Dle zákona rozhoduje soud o typu věznice, kde odsouzený stráví svůj trest. Zákon rozeznává čtyři typy věznic: s dohledem, s dozorem, s ostrahou a se zvýšenou ostrahou. V rámci úspor státních výdajů by mělo r. 2014 dojít ke snížení typů věznic z těchto čtyř na dva. Stávající čtyři typy krátce představím (9).

Věznice s dohledem umožňuje odsouzeným pracovat v běžném společenském prostředí, a to na venkovních pracovištích mimo věznici. Odsouzení se mohou účastnit společenských aktivit, ale s doprovodem pověřeného zaměstnance. Při řádném plnění svých povinností může odsouzený požádat o povolení opustit věznici v souvislosti s návštěvou, a to až na 24 hodin jednou za 14 dní.

Ve věznici s dozorem dohlížejí na odsouzené zaměstnanci Vězeňské služby ČR. Odsouzení pracují mimo věznici pod dohledem a také se mohou účastnit společenských akcí v doprovodu zaměstnance Vězeňské služby. O povolení opustit věznici v souvislosti s návštěvou mohou zažádat jednou za měsíc.

Pohyb ve věznici s ostrahou probíhá podle přesně stanoveného řádu, a to vždy pod dozorem zaměstnance Vězeňské služby. Odsouzení nepracují mimo věznici, ale na pracovištích uvnitř věznice. I tyto odsouzení mohou zažádat o povolení opustit věznici za účelem návštěvy, a to jednou za dva měsíce.

Ve věznici se zvýšenou ostrahou je pohyb odsouzených rovněž organizovaný a pod dohledem, stejně tak i práce ve věznici či přímo na celách. Odsouzení nemají nárok opustit věznici a návštěvy zde probíhají pouze v přítomnosti zaměstnance Vězeňské služby (62).

1.1.1 Cesta do vězení

Cesta do vězení nezačíná trestnou činností. Je dlouhá a spáchání trestného činu je poslední čin ovlivněný psychikou jedince. Proces, během kterého dochází k růstu a formování osobnosti, nazýváme proces socializace (20). Matoušek uvádí socializaci, jako proces během kterého se formuje osobnost člověka. Jedinec je integrován do společnosti, osvojuje si její normy a vytváří si vztahy s jinými lidmi (41). Protože po

celý život se člověk setkává s novými výzvami, se změnami ve společnosti a stále se učí, socializace je procesem probíhajícím celý život. Na osobnostní vývoj jedince působí mnoho faktorů. Těmi největšími jsou: rodina, vrstevníci a masmédia. Zaměřím se na to, jak tyto faktory působí na vývoj jedince a co ho může dovést až k páchání trestné činnosti.

Rodina tvoří základ každého lidského společenství bez ohledu na to, jaké jsou zvyky v dané společnosti (40). Matoušek (41) definuje rodinu jako skupinu osob, které jsou pokrevně příbuzné nebo je příbuznými učinil zákon (například manželství). V minulosti vznikaly rodiny především kvůli další reprodukci populace nebo kvůli vyšším zájmům společnosti. V současnosti dochází k zakládání rodin z důvodů citové blízkosti partnerů. Závislostí na emočním uspokojení ve vztahu se rodina stala méně stabilní a více náchylná k rozpadnutí. Počet párů, jež se nechají seždat v kostele (a tím formálně potvrdit, že v tomto manželství hodlají setrvat až do konce života), značně klesl. Se změnami ve společnosti postupně mizela i různá stigmata, například v podobě pohledu na rozvod či svobodnou matku. Pohled se změnil i na „pořizování si“ dětí. Dřív bylo dítě bráno jako Boží dar a pomocná pracovní síla do rodiny. Dnes je rozhodnutí přivést do rodiny dítě (ať vlastní, či osvojené) spíše „srdeční“ záležitost, která je při současném ekonomickém stavu společnosti dosti nákladná. Musí dojít k pečlivému zvážení, tohoto kroku. Těživá ekonomická situace doléhající nejen na nízkopříjmovou vrstvu společnosti, ale i na střední třídu způsobuje, že se u nás (avšak i v jiných státech euro-atlantické kultury) rodí mnohem méně dětí, než tomu bylo dříve. Stále roste rozvodovost a přibývá tak počet dětí vyrůstajících v neúplných rodinách (40). Nicméně děti narozené ve svazku, jež není manželstvím, či děti vyrůstající v neúplné rodině jsou také součástí rodiny, neboť i tato soužití mohou fungovat jako rodina, plnit její funkce a mít její znaky (23).

Zdeněk Helus (14) rozděluje rodinu následovně:

- Nukleární (jádrová) rodina – jádro tvoří manželé či partneři.
- Manželská rodina – manželé jsou rodiče svých dětí, nebo se starají o děti z předchozích manželství.
- Dvougenerační rodina – jedná se o generaci rodičů a generaci dětí.

- Intimně vztahová – partneři jsou si citově blízcí, na základě toho se rozhodnou uzavřít manželství a počít dítě.
- Privátní individualizace – oprostít se od tradic, zvyků a mít schopnost rozhodovat se, být za své chování zodpovědný.

Rodina plní čtyři základní funkce: reprodukční, hospodářskou, emocionální a socializační.

V rámci socializační funkce učí rodina dítě základnímu společenskému chování a předává mu kulturní hodnoty dané společností (25). Jak jsem již uvedla, tato funkce má největší význam pro společnost (12).

Rodina zajišťuje uspokojení emoční potřeby, a to všem svým členům. Plní tedy emocionální funkci (25). Dává členům emoční stabilitu a jistoty (12).

Hospodářská funkce rodiny znamená, že rodina vystupuje jako domácnost a je důležitou součástí ekonomiky. Každá rodina hospodaří a spotřebovává statky.

Smysl reprodukční funkce je jasný. Rodina je základní jednotkou, která plozením dětí zajišťuje vznik nové generace (25).

Socializace je nejvýznamnější funkcí rodiny (12). Rodina by měla jedince vychovávat a vést k vyrovnané odpovědné osobnosti (20). Vztahy mezi mladými a dospělými závisejí na tom, jaké byly jejich kontakty v dětství, zda se naučili respektu a vzájemné komunikaci (6). Jedinec by si pod vlivem rodiny měl osvojovat základní hodnoty a normy dané společností (20). Učí se rozpoznávat dobro a zlo, přičemž dobro se snaží konat a zlo razantně odmítat (50) Násilí v rodině působí na vývoj jedince závažněji než násilí, které je páčáno lidmi mimo rodinu. Hrozí, že dítě převezme vzory z násilného chování rodičů a v podobných situacích bude jednat obdobně (25). Nejčastěji se trestných činů dopouštějí jedinci, kteří vyrůstali v nefunkční rodině, ve které chybí rodičovská autorita a vzory (50). Rozvrat rodiny se projeví na psychice jedince. U dětí z rozvrácených rodin se projevují psychosomatické potíže, které mohou vyústit až v kriminální chování (20). Právě mladiství se dostávají do konfliktu se zákonem mnohem častěji, než tomu bylo v předchozích generacích. Nejsou výjimkou případy šíření nelegálních drog na školách ani usednutí za volant bez řidičského oprávnění (18).

Vrstevníci jsou osoby přibližně stejně staré a s podobným postavením ve společnosti (41). Děti spolu navazují vzájemné vztahy, domlouvají se a vymýšlejí intriky na své „nepřátele“. Ve svých hrách se děti učí role druhých. V dospívání je role vrstevníků důležitá. Dospívající chtějí být oblíbení a respektovaní. Vybírají si určitou skupinu lidí, do které chtějí patřit, a přizpůsobují své chování roli, kterou zde hrají. Na tom, jak jsou hodnoceni svými kamarády, závisí i jejich sebehodnocení (20). Mladiství se snaží získat si obdiv prostřednictvím rizikového chování, například rychlou jízdu, zkoušením požívání drog. Chtějí ukázat, jak jsou dospělí, dívají se na agresivní filmy a dokonce se ozbrojují. Agresivita a násilí se tak stávají součástí života. Více náchylní k násilí bývají mladiství, na kterých bylo dříve páháno násilí. Pokud takové nebezpečné chování trvá, vede často k trestné činnosti či ke zvýšení delikventního jednání. Násilí nemůže vymizet úplně, ale může dojít k útlumu na agresi (25).

Masmédia neboli hromadné sdělovací prostředky jednoznačně ovlivňují člověka. Těmito prostředky rozumíme rozhlas, televizi, tisk a internet. V dnešní době, kdy je na výběr z desítek televizních stanic, různých počítačových her a z mnohých sociálních sítí, je výplň volného času mladistvých vcelku jasná. Je mnoho stanic, jejichž pořady jsou určeny pro děti. Během vysílání na nich probíhají reklamy na různé hračky pro děti a cukrovinky. Což je skvělý obchodní tah, jak vnuknout dětem myšlenku, že to potřebují a rodiče jim to musí koupit. Během dospívání se mění druhy pořadů, na které se mladí lidé dívají. Televize je důležitým činitelem v procesu socializace. Může děti vychovávat a učit, zároveň může také škodit (20). Násilí v televizi má vliv na osobnostní vývoj jedince a může vyústit v kriminální jednání. V televizi je násilí časté, působí na člověka, a ten se pak může stát bezcitným vůči skutečnému násilí. Někteří zločinci kopírovali to, co viděli v televizi. Počítačové hry, které jsou agresivní, působí na jedince a odrážejí se ve vztazích v rodině, ale i celé společnosti (25).

Všichni tyto činitele působí na rozvoj osobnosti člověka. Kriminální chování není podněcováno jen v sociálně slabších rodinách, ale i v „normálních“. Krádeží se tedy nedopouštějí jen chudí, ale i bohatí. Nejčastěji trestné činy páchají lidé, kteří nejsou spokojeni sami se sebou a nejsou silné vyrovnané osobnosti. Často je trápí strach ze selhání, mají pocit, že nepatří do společnosti, a věří, že zločin jim pomůže zbavit se

těchto pocitů. Pachatelé mohou být lidé, u kterých selhala výchova, nebo neměli vzory, jež by jim ukázaly hodnoty, jimiž by se měli řídit při rozhodování. Pachatelé jsou osoby, které jsou málo začleněné do společnosti, cítí se osamocené, a tak se mohou rozhodnout jít proti společnosti, do které dle svého mínění nepatří. Krádeže se dopouštějí jednak proto, že chtějí dosáhnout stejné úrovně bohatství jako jejich oběti, a jednak si chtějí zvednout sebevědomí (50). Podněty, jež vedou ke kriminálnímu chování, nezávisí jen na psychickém vývoji a osobnosti pachatele. Jedinec se může setkat s dalšími determinanty, které mohou mít podíl na jeho trestném chování. Může to být určitá situace, náhoda nebo lidé, se kterými se setkává (20). Život ve městě přináší mnoho způsobů trávení volného času. Mladí lidé se svou vrstevnickou skupinou často tráví čas po barech, vyzývají se k riskantním činům a zkoušejí návykové látky, které není těžké sehnat (42).

Mladiství pachatelé často jednájí v afektu a s cílem uspokojit svou aktuální potřebu (50). Svá práva se snaží vymoci si násilím (18). Nemají své emoce pod kontrolou a používají nepřiměřené prostředky; vcelku obyčejná krádež se tak může stát vraždou (50). Trestní zákon uvádí, od kolika let je člověk za své činy trestně odpovědný: *„Kdo v době spáchání činu nedovršil patnáctý rok svého věku, není trestně odpovědný.“* (2) Nezletilí pachatelé si jsou vědomi, že nemají trestní odpovědnost, a bez známek viny se dopouštějí trestných činů. Často bývají ke zločinům zneužíváni dospělými a mnohdy tvoří s dalšími nezletilými zločinecké bandy. Mladiství pachatelé se většinou dopouštějí majetkových trestných činů (50).

1.1.2 Cesta z vězení

Při výkonu trestu odnětí svobody se s vězněm pracuje tak, aby se po propuštění dokázal zařadit do běžného života společnosti. Pracovníci věznice motivují odsouzeného, aby na sobě pracoval a pozitivně změnil své chování. Psycholog se snaží v odsouzeném vzbudit pocit viny, a převzít tak odpovědnost za svůj čin. Přesto dochází často po propuštění vězňů k recidivě (13). Vězni si svůj trest odpykávají ve věznici a musí se řídit přesnými pravidly. Jsou vytrženi z běžného prostředí a jejich život se stává přesně organizovaným (49). Čím déle je jedinec odloučen, tím obtížnější může být

jeho zařazení zpět do běžného života společnosti (55). S pachateli, kteří si odpykávají trest odnětí svobody, jsou často narušeny veškeré vztahy v rodině i mimo ni (13). Z vězení odcházejí do světa, kterému již nerozumí, a jsou sami. Většinou nemají, kde složit hlavu, ani kam jít pracovat. Nejsou informovaní o změnách, které se mezitím ve společnosti udály (39). Potřebují pomoc, kterou jim mohou poskytnout domy na půli cesty.

1.1.3 Ochranná léčba

Dalšími možnými klienty domů na půli cesty jsou lidé, kteří byli v ochranné léčbě. Do ochranné léčby nastupují pachatelé trestních činů, jejichž jednání bylo ovlivněno jejich duševní poruchou nebo návykovou látkou. Doba jejího trvání není přesně stanovena, ale každé dva roky dochází k přezkoumání, zda trvají důvody ochranné léčby. Ochranná léčba může být odložena v případě, že dojde k upuštění od trestu či zastavení trestního stíhání z důvodu nepříčetnosti pachatele (60).

1.2 Ústavní výchova

Navrhnout ústavní výchovu mohou obce s rozšířenou působností, a to v případě, že rodina dostatečně nepečuje o dítě a jiná řešení nejsou možná. O umístění do ústavní výchovy rozhoduje soud (39). Ten nejprve zkoumá, zda lze dítě umístit do náhradní rodinné péče (43).

Ochranná výchova je určena mladistvým pachatelům trestných činů, ukládá se za účelem resocializace, ale také k ochraně společnosti.

Do ústavní nebo ochranné výchovy může být zařazena pouze osoba mladší 18 let, výjimečně pak i osoba mladší 19 let (39).

Kojenecký ústav a dětský domov pro děti do tří let věku spadají pod resort ministerstva zdravotnictví, a jak již název napovídá, je ústav určen pro děti do tří let.

V diagnostickém ústavu se během osmi týdnů zjišťuje celkový zdravotní stav dítěte, následně podle těchto výsledků a kapacity jednotlivých zařízení je umístěno do toho nejvhodnějšího (58). Děti umístěné v diagnostickém ústavu jsou rozděleny do výchovných skupin po pěti až osmi, a to podle pohlaví, případně věku (48).

Dětský domov poskytuje péči dětem od 3 do 18 let, nebo po dobu studia, a to nejdéle do 26 let. Mohou sem být umístěny matky, které ještě nedosáhly zletilosti, i s dítětem (58). Každé dítě patří do rodinné skupiny; ta je tvořena pěti až osmi dětmi. V dětském domově je těchto skupin 2 až 6 (48). Pokud jsou umístěni sourozenci do dětského domova, vždy se zařadí do stejné skupiny (52).

Dětský domov se školou je určen dětem od 6 let až po ukončení povinné školní docházky, které mají vážné poruchy chování. Jejich vzdělávání probíhá většinou ve škole, která je součástí dětského domova. Rodinných skupin je zde také 2 až 6 a v každé je 5 až 8 dětí (48).

Děti, kterým již bylo 15 let, a mají vážné poruchy chování, jsou umístěny ve výchovném ústavu. Za určitých okolností to mohou být i děti mladší (58). Organizační jednotka je zde stejná jako v dětském domově se školou (48).

Domov pro osoby se zdravotním postižením je určen pro handicapované se specifickými potřebami péče (58).

1.2.1 Cesta do ústavu

Opět se dostáváme k pojmu rodina. Pro optimální vývoj dítěte je v prvních letech jeho života nenahraditelná (40).

Pokud rodina působí na dítě nevhodně, projeví se takové působení nežádoucím chováním dítěte. Dítě potřebuje mít ve svém životě jistoty (45). Již v prvním roce života si dítě vytváří silný citový vztah k mateřské osobě. Vyžaduje si pozornost matky, a pokud ji nemá, pláče, aby se mu matka začala věnovat. Dítě tak získává ve své matce jistotu. V neznámém prostředí se na ni obrací (38).

Nejčastěji je podnětem pro práci sociálních pracovníků - více než problém dospělých - problém dětí. Pokud se v rodině vyskytne závažný problém dítěte, je nutné posoudit funkčnost rodiny. Při práci s rodinou je vždy na prvním místě zájem dítěte. Práce s rodinou je dlouhá a náročná. Je třeba zjistit všechny faktory, které ovlivňují vztahy v rodině. Posuzují se potřeby dítěte biologické i psychické. Ústavní výchova je až poslední možností řešení problému, kdy již veškerá snaha o nápravu v rodině selhala

(22). Voilandová a Buell (40) podávají typologii rodin následovně: perfekcionista rodiny, nepřiměřené rodiny, egocentrické rodiny a asociální rodiny.

V perfekcionista rodině dospělí kladou na děti vysoké nároky. Pokud v takové rodině vznikne vážný problém, většinou členové hledají pomoc sami.

Dospělí v nepřiměřené rodině neumí řešit své problémy sami a obracejí se o pomoc k druhým. Tyto rodiny se potýkají s ekonomickými problémy. Při dlouhodobé spolupráci se sociálním pracovníkem jsou ovlivnitelné.

V egocentrické rodině mají dospělí jen takové zájmy, jež se týkají úspěchů, prestiže a kariéry. Vztahy v rodině jsou spíše povrchní a dochází zde často ke konfliktům. Práci odborníků vnímají negativně, proto je pomoc této rodině obtížná a často neúspěšná.

Posledním typem jsou asociální rodiny. Sociální práce s nimi nemá příliš příznivé vyhlídky a sociální pracovníci si musí stanovit reálné cíle. Dospělí jsou nezodpovědní a dělají náhlá nepromyšlená rozhodnutí. Děti bývají zanedbávané a zneužívané. Agresivita se projevuje mezi všemi členy rodiny (40).

Matoušek definuje špatné zacházení s dítětem jako úmyslné nebo neúmyslné chování pečující osoby, které se vymyká společenským normám a ohrožuje dítě. Při posuzování, zda je s dítětem zacházeno špatně, se bere v úvahu mnoho faktorů i příslušnost k určitému etniku (43).

Nejběžnějším způsobem špatného zacházení s dítětem je jeho zanedbávání. To je jedna ze součástí syndromu známého pod zkratkou CAN. Jedná se o syndrom týraného, zneužívaného a zanedbávaného dítěte (19). Jednotlivé složky tohoto problému nyní popíši.

Týrání může mít jak fyzickou, tak i psychickou formu. Nepřiměřené tělesné tresty, bití, kopání a další násilí vůči dítěti, může vážně ohrozit psychický vývoj jedince, který se pak v dospělosti může chovat ke svým dětem obdobně. Následkem psychického týrání jsou často stavy deprese a úzkosti (25). Pokud je v rodině týrané dítě, je třeba se zaměřit i na další členy, protože je pravděpodobné, že i ony budou týrány. Tělesné týrání je na těle viditelné, a proto se dá snáze odhalit než týrání psychické (24).

Pojem zneužívání je v povědomí veřejnosti nejčastěji spjat s přívlastkem sexuální. Z většího úhlu pohledu je to pak využívání jiného člověka k uspokojení vlastních

potřeb. Děti bývají zneužívány pro práci, jejíž plnění je vzhledem k jejich věku velmi obtížné. Proti chlapcům je většinou užíváno násilí tělesné, kdežto u dívek se častěji jedná o sexuální zneužívání. To zanechává velmi vážné následky na psychice jedince. Ztrácejí důvěru v ostatní lidi, cítí se být špatnými, obtížně navazují vztahy a trpí úzkostmi (25). Ačkoliv sexuální zneužívání vzbuzuje ve společnosti velkou pozornost, k odhalení dochází jen v málo procentech případů (24). Sexuální zneužívání lze rozdělit na bezkontaktní (například uspokojování se před dítětem nebo sledování nahého dítěte) a s kontaktem (osahávání, sex atd.) (10).

Zanedbávání bývá způsobeno lhostejností rodičů vůči dítěti (25). Rodiče neuspokojují jeho základní potřeby. K zanedbávání dochází často v sociálně a ekonomicky slabších rodinách a je dlouhodobé (19). Zanedbávané dítě bývá špinavé s potrhaným oblečením, má časté absence ve škole a výchovné problémy. Zanedbávání se více týká rodin nízké socioekonomické úrovně, nicméně se zvyšuje počet zanedbávaných dětí i z vysoko postavených rodin, takové děti strádají převážně po emoční stránce (37). Zanedbávané děti nemají možnost získat zdravé sebevědomí, neumějí se svobodně rozhodovat a nedůvěřují jiným lidem (51). Právě zanedbávání je nejčastějším důvodem umístění dítěte do ústavní výchovy (24).

Matějček uvádí tři rizikové faktory, které dávají podněty k zneužívání, týrání či zanedbávání. Jsou to rizikovní dospělí, rizikové děti a rizikové situace. Tyto determinanty krátce představím.

Prvním z nich jsou rizikovní dospělí. To jsou všichni, jejichž chování vybočuje z normy, a to tak, že mohou svým chováním ohrozit své okolí. Už jen jejich přítomnost přináší možnost vzniku rizikové situace. Jejich působení není rizikové jen pro ostatní, ale i pro ně samotné. Mohou to být rodiče příliš mladí, nezralí, ale i alkoholici. Je pravděpodobné, že ti, kteří byli v dětství rodiči krutě trestáni, budou se chovat stejně ke svým dětem (38). Jejich chování bývá ovlivněno, tím, co sami prožili. Používají výchovu přísnou, kritickou a s tělesnými tresty (19). Jsou to lidé, kteří se neumějí ovládat, často mají psychické poruchy. Takovým osobám mohou být děti odebrány a umístěny do ústavní či náhradní rodinné péče (10).

Rizikové děti jsou děti, které se chovají nevhodně, nepředvídatelně. Svým chováním dávají podnět k nepřiměřenému chování lidí kolem sebe. Svým neustálým pláčem znervózňují své rodiče, ti pak nasadí své přirozené obranné mechanismy. Jedním z nich je agrese, ta nemusí být nasměrována k dítěti, ale třeba k partnerovi (38). Rizikovými dětmi mohou být děti handicapované, hyperaktivní nebo naopak příliš klidné (19). Dalšími rizikovými dětmi jsou dívky, které se chovají vyzývavě a koketně. Bývají pak oběťmi sexuálního zneužívání.

Nakonec jsou to rizikové situace, které vznikají působením rizikového dospělého či rizikového dítěte. Takovou situací může být i náhradní rodinná péče, protože se z lidí, pro dítě dosud cizích, mají stát lidé blízcí (38).

Upozornit na problém může sama oběť, pachatel či odborný pracovník určité instituce, ale také někdo z okolí oběti (25). Aby bylo ohrožené dítě ochráněno před dalším nebezpečím, musí pachatel či dítě opustit domov. Vykázání pachatele bývá složitější a krátkodobé řešení, více tedy opouštějí domovy děti (43). Jak jsem již uvedla, největší zřetel je brán na zájem dítěte: je-li je vytrženo ze své původní rodiny, snahou státu je zajistit dítěti život v podmínkách, které co nejvíce připomínají rodinu. Takovému dítěti je třeba vybrat vhodnou formu náhradní rodinné péče. Typy náhradní rodinné péče jsou: osvojení, pěstounství, poručenství (1) a svěření do péče někomu jinému, než je rodič (46).

Bohužel ne vždy je možné zajistit dítěti náhradní rodinu, u nás je tedy stále nejčastějším řešením umístění dítěte do ústavní výchovy (43).

1.2.2 Cesta z ústavu

Vážným následkem ústavní výchovy může být psychická deprivace. Ta může způsobit například opožděný vývoj a retardaci (25). Nejčastější jsou problémy s řečí a špatné zvyky v oblasti hygieny (40). Dítě může strádat z nedostatečného citového kontaktu s určitým dospělým (19). Matoušek uvádí další rizika ústavní péče: Jsou jimi hospitalismus, homogenní kolektivy, šikana a ztráta soukromí. Hospitalismus je přizpůsobení se životu v ústavu. Klienti jsou zvyklí, že se o ně někdo stará, dává jim řád a pohybují se v určitém okruhu lidí. Navyknutí na takové podmínky, snižuje přizpůsobivost v běžném životě společnosti. Homogenní kolektivy přinášejí riziko, že se problémy chovanců při vzájemném působení s jinými chovanci mohou zvětšovat (44). Šikanování je ubližování někomu, kdo je, co se týče postavení ve společnosti, na stejné úrovni jako agresor. Toto ubližování se většinou opakuje, nebo je zde hrozba, že se opakovat bude (56). V kolektivech dětí v ústavech je šikana vnímána jinak, než ji vnímá společnost „venku“. Agresor si šikanou získá obdiv a úctu ostatních chovanců. Život v ústavu s sebou nese ztrátu soukromí. Chovanci musí tolerovat ostatní, nemohou jednat jen podle svých potřeb. Poslouchat hlasitou hudbu, rozsvěcet a zhasínat můžou jen s ohledem na ostatní (44).

Mladí dospělí, kteří opouštějí ústavní výchovu a nemají žádné zázemí, se často ocitají v citové izolovanosti, nemají finanční prostředky a nevědí, jak si počínat v prostředí mimo ústav. Často obtížně shánějí zaměstnání, protože nemají dostatečné vzdělání, nebo jsou vyučeni v oboru, v němž nevidí svou profesní budoucnost. Nepoznali, jak to chodí ve fungující rodině, a nevědí, jak se chovat. Mají problémy s navazováním a udržováním vztahů (11). Pokud jako dítě nepoznali správnou rodičovskou péči, pak pravděpodobně v dospělosti nebudou umět takovou péči sami poskytnout (59). Nedokážou komunikovat s okolím. Chybí jim jistota a podpora blízké osoby. Nemají žádné cíle a motivaci někam směřovat. Žijí ze dne na den. Vypadli z pravidelného řádu ústavu a chtějí si užívat svobody a volného času (11). Najednou zde není nikdo, kdo by jim řekl, co mají dělat, nikdo jim nevyperá, nevyžehlí a nepřipraví potřebné věci. Špatně se orientují v novém prostředí (44). Ačkoli z hlediska věku již

dosáhli dospělosti, psychicky jsou v období, kdy stále hledají vlastní identitu a nejsou osobnostně zralí. Období, kdy opouštějí ústavní výchovu, je tedy rizikové, protože snadno mohou sklouznout k sociálně patologickému chování. Pomocnou ruku jim v tomto období nabízejí právě domy na půli cesty (10).

2 DOMY NA PŮLI CESTY

Jak jsem již uvedla, domy na půli cesty jsou určeny osobám, které odcházejí z výkonu ústavní péče. Mohou to být osoby propuštěné z vězení či opouštějící zařízení ústavní výchovy, ne však osoby starší 26 let.

„Základní činnosti při poskytování sociálních služeb v domech na půli cesty se zajišťují v rozsahu těchto úkonů:

a) poskytnutí ubytování:

1. ubytování v prostředí, které má znaky bydlení v domácnosti, po dobu zpravidla nepřevyšující 1 rok,

2. vytvoření podmínek pro zajištění úklidu, praní a žehlení osobního prádla, výměny ložního prádla,

b) zprostředkování kontaktu se společenským prostředím:

1. pomoc při obnovení nebo upevnění kontaktu s rodinou a pomoc a podpora při dalších aktivitách podporujících sociální začleňování osob,

2. podpora a pomoc při využívání běžně dostupných služeb a informačních zdrojů,

c) sociálně terapeutické činnosti:

1. socioterapeutické činnosti, jejichž poskytování vede k rozvoji nebo udržení osobních a sociálních schopností a dovedností podporujících sociální začleňování osob,

2. aktivity zaměřené na budování a rozvoj pracovních návyků a dovedností nezbytných pro integraci osob na trh práce,

d) pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a při obstarávání osobních záležitostí:

1. pomoc při vyřizování běžných záležitostí,

2. pomoc při komunikaci vedoucí k uplatňování práv a oprávněných zájmů.

Maximální výše úhrady za poskytování sociálních služeb v domech na půl cesty činí za úkony uvedené v odstavci 1 písm. a) 120 Kč denně celkem, včetně provozních nákladů souvisejících s poskytnutím ubytování.“ (63)

DNPC jsou určeny mladým dospělým, kteří vycházejí z ústavní péče. Právě návrat do běžného života společnosti je pro tyto osoby velmi obtížný. Pokud by byly zanechány bez pomoci, bez bydlení, mohou se z nich stát bezdomovci a dopouštět se trestné činnosti k zajištění svých životních potřeb (39). DNPC slouží jako služba navazující na dětské domovy. Poskytují přechodné ubytování a pomáhají klientům najít zaměstnání, bydlení a vytvořit si nové sociální vztahy (41).

V teoretické části bakalářské práce jsem se zaměřila na uživatele domů na půli cesty. Pozornost jsem věnovala ústavním zařízením, jaké cesty do takových zařízení jedince vedou, jak probíhá integrace propuštěných do společnosti, a poukázala jsem na nenahraditelnou funkci rodiny v životě jedince. V další kapitole představuji služby Domu na půli cesty v Českém Krumlově.

3 METODIKA VÝZKUMU

3.1 Cíl výzkumu

Cílem práce je popsání role domů na půli cesty v systému integrace mladých lidí do společnosti. Monitorovat činnost konkrétního vybraného domu na půli cesty. Zjistit pohled klientů na pomoc, která je jim v tomto zařízení poskytována. Zjistit, zda jsou klienti motivováni k zapojení do všech složek samostatného života.

3.2 Výzkumná otázka

V souvislosti s cílem práce byla stanovena následující otázka: Jaká konkrétní opatření poskytovaná Domem na půli cesty v Českém Krumlově podporují samostatnost klientů?

3.3 Metody a techniky výzkumu

K zjištění potřebných informací pro bakalářskou práci, byl použit kvalitativní výzkum. U kvalitativního výzkumu probíhá sběr informací dlouhodobě, výzkumník pracuje v terénu a zaznamenává rozhovory z místa, které zkoumá (15). Disman uvádí, že úkolem kvalitativního výzkumu je porozumění lidem v určitých sociálních situacích (7). Kvalitativní výzkum se může použít například při zkoumání životů lidí, jejich chování nebo životních příběhů (57).

Použita byla metoda dotazování technikou polostrukturovaného rozhovoru. Ten je založen na tom, že od různých lidí je možné získat stejnou informaci na základě různě formulovaných otázek (17). Při využití této techniky si výzkumník vytvoří okruhy otázek, na které se chce ptát, přičemž je možné pořadí jednotlivých okruhů podle potřeby měnit (47).

K přepsání audiozáznamu byla užita transkripce. Transkripce je první plánovité vytřídění dat (47). Dále bylo třeba data zakódovat. Kódování zahrnuje rozebrání informace a následné znovusložení novým způsobem (57). Jedná se o přiřazování kódů k určitým částem textu, což umožňuje rychlejší práci s většími významovými částmi

textu (47). Druhy kódování jsou: otevřené, axiální a selektivní, hranice mezi nimi nejsou pevně stanovené (57).

Dále jsem použila metodu vytváření trsů, která slouží ke shromáždění určitých tvrzení do skupin s podobnými znaky (47).

3.4 Charakteristika výzkumného souboru

Cílová populace je tvořena klienty Domu na půli cesty v Českém Krumlově. Šetření proběhlo se 7 klienty, z toho byly 3 dívky a 4 chlapci. Cílová populace byla zvolena metodou totálního výběru vzorku. Základem této metody je to, že výzkumný soubor je tvořen všemi možnými prvky (47). V tomto případě se jednalo o všechny osoby, které byly v době výzkumu klienty Domu na půli cesty v Českém Krumlově. V následující části textu je popsána činnost Domu na půli cesty v Českém Krumlově.

3.4.1 Dům na půli cesty v Českém Krumlově

Dům na půl cesty je lokalizován na okraji města Český Krumlov ve čtvrti (místní části) Vyšný. Do centra města odtud vede přímý autobusový spoj z nedaleké zastávky. Dům je zasazen do příjemného prostředí předměstí rozloženého na jižním svahu hory Klet' a je obklopen udržovanou zahradou (27). Svou činnost zahájil dne 1. října 2001 (36).

Posláním DNPC je podpora mladých lidí, kteří se ocitli v obtížné životní situaci a nejsou schopni ji sami vyřešit, zároveň mají aktivní snahu začlenit se do společnosti (4). Jedná se o poskytnutí ubytování po určitou dobu, přátelskou pomoc při integraci do společnosti, pomoc při osvojování základních ekonomických návyků, pomoc naučit se převzít svůj život do vlastních rukou a osamostatnit se (3).

Konečným cílem DNPC je začlenit mladé lidi, kteří se ocitli v těžké životní situaci, do běžného života společnosti (26).

DNPC v Českém Krumlově poskytuje pomoc mladým dospělým ve věku od 18 do 26 let, kteří opouštějí ústavní nebo jiná zařízení. Přednostně jsou přijímáni mladí lidé, kteří odcházejí z Dětského domova Horní Planá, nebo lidé z jiných ústavních zařízení s trvalým pobytem na Českokrumlovsku (4).

Kapacita zařízení je šest bytů s celkem sedmi lůžky. Ubytovat se zde mohou dívky i chlapci. Bytové jednotky jsou vybavené tak, aby odpovídaly potřebám klientů. V každém bytu je k dispozici mikrovlnná i elektrická trouba, kuchyňská linka, lednička a dvouvaříč. Všechny byty mají vlastní koupelnu i WC. Klienti mohou využívat pračku a sušičku, které jsou společné (29). Jejich použití je zpoplatněno, a to deseti korunami za jedno použití (4). Kapacita zařízení je omezená, proto zde není samostatná místnost, kde by byl klientům volně přístupný počítač a telefon. Pokud klienti potřebují, mohou požádat oprávněnou osobu, (sociálního pracovníka či správce DNPC) o vstup do kanceláře, kde mohou počítač i telefon využít (29).

DNPC se při poskytování služby řídí par. 58 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách (4).

3.4.1.1 Personální a organizační zajištění služby

Zřizovatelem DNPC je město Český Krumlov, metodicky ho řídí odbor školství, sportu a mládeže městského úřadu. Pro správný chod zařízení jsou důležití pracovníci, proto je krátce představím. Pracovníky DNPC jsou: vedoucí pracovník v sociálních službách, sociální pracovník, správce, speciální pedagog a administrativní pracovník.

Vedoucí pracovník v sociálních službách hospodaří s dostupnými zdroji. Vede a kontroluje aktivitu pracovníků v domově. Kontroluje způsob, jakým je sociální služba poskytována. Vypracovává vnitřní pravidla, podle kterých je služba poskytována, a to v souladu s povinnostmi poskytovatelů sociálních služeb a standardů kvality. Za svou činnost zodpovídá vedoucímu odboru školství, sportu a mládeže MěÚ. Pracovník musí mít určité osobnostní předpoklady. Důležité jsou znalosti příslušné legislativy a porozumění specifickým problémům dané cílové skupiny. Pracovník by měl mít přehled o dalších sociálních službách v regionu. Musí být flexibilní, komunikativní a osobnostně zralý.

Sociální pracovník jedná se zájemcem o službu a projednává s ním smlouvu o poskytnutí služby. Pracuje přímo s klienty a zaškoluje nové pracovníky. Vede a poučuje praktikanty. Musí být bezúhonný, komunikativní, kreativní a musí se řídit etickým kodexem sociálních pracovníků. Jeho úkolem je chránit základní lidská práva

uživatelů (35). Sociální pracovníci se v DNPC střídají dva. Na nástěnce jsou dostupné informace, kam se mohou uživatelé obrátit. V případě nepřítomnosti je pracovník k dispozici na mobilním telefonu (27).

Speciální pedagog spolupracuje s ostatními pracovníky DNPC a poskytuje jim odborné konzultace. Dává rady, jak pracovat s konkrétním klientem. Snaží se zjistit příčiny, které vedou k poruchám sociální adaptace. Speciální pedagog není nepřetržitě na pracovišti. Konzultace s ním se v případě zájmu uživatele domlouvají se sociálním pracovníkem.

Správce úkolem správce je údržba domu a s ním funkčně spojených pozemků. V případě potřeby zajišťuje běžné opravy. Kontroluje, zda nedochází k porušení domovního řádu (35).

Správce musí umět řešit technické problémy. Měl by být všestranný, svědomitý a pracovitý. Správce má v DNPC vlastní byt, ve kterém bydlí. Pokud uživatelé potřebují, mohou se na něj obrátit o pomoc (27).

3.4.1.2 Nabízené služby

- opatření přechodného ubytování,
- pomoc při hledání a udržení si zaměstnání,
- pomoc při zaevidování na Úřadu práce,
- pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí,
- sociální trénink, který se zaměřuje na rozvoj psychosociálních dovedností, jehož cílem je zapojení do běžného života,
- činnosti, které vedou k budování a rozvoji pracovních návyků (4)

Sociální pracovník vede klienty k využívání dostupných služeb. Klienti mají k dispozici telefon a počítač, nesmějí je však používat k soukromým účelům. Pokud klienti projeví zájem, pracovník jim zprostředkuje služby jiných poskytovatelů či institucí. Klienti mohou využívat běžné veřejné služby a účastnit se společenských aktivit. Klienti jsou podporováni při utváření sociálních vztahů v přirozeném sociálním prostředí. Učí se komunikovat s úřady a celkově se svým okolím (34). S klientem sepíše

sociální pracovník individuální plán, který zaznamenává osobní cíle klienta. Společně proberou dosažitelnost těchto cílů, a pokud je třeba, sociální pracovník poskytne klientovi kontakt na odborníka. Každé tři měsíce pak společně hodnotí naplňování cílů; některé mohou zaktualizovat nebo vytvořit zcela nové. Individuální plán má vždy písemnou podobu a nesmí na něm chybět podpis klienta (33). Pro získání informací o tom, jak jsou klienti spokojeni s poskytovanými službami, užívají pracovníci zpětnou vazbu. Jednou za půl roku nebo vždy při ukončení služby, klienti hodnotí kvalitu poskytovaných služeb. Mají tak možnost vyjádřit své názory a dát podněty ke zlepšení. Sociální pracovník každý půlrok hodnotí naplňování osobních cílů každého klienta. Zároveň sám může dávat podněty ke zkvalitnění služeb a vedoucí odboru školství, sportu a mládeže Městský Úřad je povinen se jimi zabývat (30).

3.4.1.3 Poskytnutí služby

Pracovníci se při poskytování služby řídí těmito zásadami: respekt, individuální přístup, komplexní přístup, samostatnost, rovnost a odbornost (26). Potencionální zájemce o službu se o zařízení může dozvědět z webových stránek města Český Krumlov a z katalogu sociálních služeb tohoto města. Leták s informacemi je dostupný na nástěnce Městského úřadu Český Krumlov a také v neziskových organizacích regionu. O činnosti DNPC pravidelně informuje Zpravodaj města Český Krumlov (28). Uchazeč je přijímán na základě písemné žádosti o poskytnutí služby a rozhovoru. Uchazeč v něm popíše, v jaké se ocitl situaci, a sociální pracovník zhodnotí, zda je tato služba pro něj vhodná (31).

Podmínky poskytování služby:

- zájemce o službu musí být v pracovním poměru, případně v evidenci Úřadu práce, nebo musí studovat,
- klient se musí řídit domácím řádem,
- klient musí jednat v souladu se smlouvou o poskytnutí služby

Sociální službu nelze poskytnout:

- lidem, kteří jen hledají levné ubytování

- lidem, kteří jsou závislí na drogách nebo jiných podnětech vyvolávajících závislost
- lidem závislým na pomoci druhé osoby
- pokud je kapacita zařízení již naplněna (4)

Potenciální klient pro přijetí nejprve napíše motivační dopis a absolvuje vstupní pohovor. Dále je seznámen s návrhem smlouvy o poskytování služby a jejích jednotlivých položkách. Sociální pracovník poskytne zájemci čas na promyšlení smlouvy. Tento čas nesmí být delší než dva dny od projednání návrhu smlouvy. Poté se dohodne termín podpisu smlouvy. Smlouva se uzavírá na dva měsíce s možností prodloužení. Je vyhotovena ve třech kopiích, z nichž jednu si ponechá klient.

Obsah smlouvy

- rozsah, ve kterém je služba poskytována,
- údaje o bytu,
- výše úhrady a způsob placení,
- doba poskytování služby,
- ostatní a závěrečná ustanovení,

Přílohy smlouvy:

- domácí řád DNPC,
- souhlas se zpracováním osobních údajů,
- pravidla pro podávání a vyřizování stížností

Ukončení poskytování služby

- vypršením doby, na kterou je určena,
- na žádost klienta,
- po vzájemné dohodě klienta s poskytovatelem,
- při opakovaném porušení domácího řádu,
- nedodržením smlouvy (32)

Výše úhrady je stanovena ve smlouvě. Klient platí nájemné a služby s tím spojené. Celková částka činí 1.800 Kč měsíčně a je pro všechny klienty stejná. Částka musí být uhrazena na účet poskytovatele do 25. dne běžného měsíce (4).

Od doby vzniku DNPC prošlo jeho dveřmi celkem 66 mladých dospělých, z toho 52 chlapců a 14 dívek. Většina z nich se úspěšně začlenila do běžného života společnosti (36).

3.5 Průběh výzkumu

Výzkum jsem zahájila již po dobu své praxe v Domě na půli cesty v Českém Krumlově. Zde jsem podepsala závazek mlčenlivosti a byla svěřena pod metodický dohled sociálního pracovníka. Bylo mi umožněno nahlédnout do interních dokumentů DNPC. Během své praxe jsem také měla možnost setkat se s klienty, což mi přineslo výhodu pro budoucí rozhovory s nimi v podobě získání jejich důvěry a otevřenosti jejich výpovědí. Kromě analýzy dat jsem mnohé skutečnosti vyzorovala. Zajímalo mě pohled klientů na služby, které jsou jim poskytovány, a jakými konkrétními opatřeními napomáhá DNPC k samostatnosti klientů. Proto jsem se do DNPC vrátila a domluvila si rozhovory s klienty. Výzkumné šetření probíhalo měsíc. Nebylo možné sehnat všechny klienty v jeden den kvůli jejich práci či studiu. Rozhovory mi poskytli všichni klienti DNPC. Kapacita DPNC nebyla tou dobou naplněna, získala jsem tedy jen 5 rozhovorů.

To jsem nepovažovala za dostačující, proto jsem se tam ještě jednou vrátila, když jsem zjistila, že do DPNC přišli dva noví klienti. Ti také souhlasili s poskytnutím rozhovoru. Každého klienta jsem se před rozhovorem dotázala, kde mu bude příjemné rozhovor poskytnout. Vždy jsem se představila a seznámila klienta s cílem svého výzkumu. Nakonec proběhl rozhovor se všemi klienty v jejich bytech. Všem klientům jsem sdělila, že rozhovor je anonymní, a pokud nebudou chtít na některou z otázek odpovídat, tak nemusejí. Ještě před uskutečněním rozhovorů jsem si vypracovala okruhy otázek, kterým jsem se chtěla věnovat. Ke každému okruhu jsem si připravila podotázky, podle kterých bylo možné se řídit.

Jelikož jsem měla obavy, že klienti nebudou chtít mluvit, připravila jsem si ještě body, kterými jsem se mohla rozvést některé okruhy výzkumu, aniž by klienti byli nuceni k rozsáhlejší výpovědi. Rozhovory jsem začínala identifikačními otázkami. Poté jsem přešla k otázkám ohledně jejich bydlení před tím, než začali žít v DNPC, a zaměřila jsem se na to, proč vyhledali tuto službu. V dalším okruhu jsem se ptala na

to, co se v jejich životě změnilo po nástupu do DNPC a jak jsou spokojeni s poskytovanými službami. Pořadí otázek jsem během rozhovoru volně měnila a na některé jsem se nemusela ani ptát, protože k nim klienti sami dospěli.

Rozhovor jsem nahrávala na diktafon, takže naše rozhovory nebyly rušeny zapisováním poznámek. Později jsem provedla transkripci a kódování audiozáznamu. Pro zhodnocení dat jsem využila metodu vytváření trsů.

4 VÝSLEDKY

V této části bakalářské práce budou představeny výsledky rozhovorů s klienty DNPC v Českém Krumlově. Nejprve byly zjišťovány identifikační údaje a poté se pozvolna přešlo k tématu výzkumu. Byly stanoveny okruhy s podotázkami, podle kterých se v rozhovoru postupovalo. Prvním okruhem byl život klientů před nástupem do DNPC. Zde se zjišťovala rodinná situace komunikačních partnerů, kde bydleli a jak se dozvěděli o službě DNPC. Druhý okruh nazvaný Bydlení na půli cesty byl zaměřen na to, zda jsou klienti spokojeni s poskytovanými službami, jak vidí pracovníky DNPC a jak se změnila jejich životní situace. Poslední okruh se soustředí na opatření podporující samostatnost klientů. Okruhy otázek záznamy rozhovorů jsou přiloženy v příloze.

Tabulka 1: Základní charakteristika

Komunikační partneri	Pohlaví	Věk	Vzdělání	Spokojen s oborem
KP1	M	18	kuchař/číšník	
KP2	Ž	19	kuchař/číšník	X
KP3	M	20	zedník	
KP4	Ž	18	kuchař/číšník	X
KP5	Ž	18	kuchař/číšník	X
KP6	Ž	22	základní škola	
KP7	M	18	obráběč kovů	X

(Zdroj: vlastní výzkum) Vysvětlivky: M= muž, Ž= žena, X= tento okruh splňuje

Pro rozhovor bylo vybráno sedm klientů, z toho čtyři dívky a tři chlapci. Jsou to mladí dospělí ve věku od 18 do 22 let.

Komunikačním partnerům byla položena otázka na jejich vzdělání. Téměř všichni komunikační partneri studovali či ještě studují na středním odborném učilišti, a to většinou obor kuchař/číšník. Tři komunikační partnerky stále studují obor kuchař/číšník. Školu chtějí dokončit všechny.

Komunikační partnerka 2 nyní opakuje ročník.

Komunikační partnerka 6 má ukončenou základní školu: „*Já jsem už na základce měla problémy, chytla sem se špatný party (...) Šla jsem na střední do Budějce, ale neměla jsem prachy, tak jsem se na školu vykašlala a chodila po brigádách (...)*“

Problematika vzdělání navazuje na další problematiku - práce. Vzdělání a práce jsou ve značné míře na sobě závislé. Při současné míře nezaměstnanosti je velmi obtížné nalézt vyhovující práci, zvláště pokud se jedná o práci mimo vyučený obor. Takový problém mají komunikační partneři 1, 4 a 7.

Komunikační partner 1: „*Chodil jsem na učňák, kuchař/číšník, ale radši bych pracoval někde na stavbě, vaření mě nebaví.*“

Komunikační partner 4 má opačný problém - je vyučený zedník, ale chtěl by se uplatnit v gastronomii: „*Mě nebaví práce venku (...) Vlastně stavařinu nesnáším, ale práce s jídlem to je pro mě.*“

Komunikační partner 7: „*Chodil jsem na obráběče kovů, ale práci jsem si našel jinou, pracuju se dřevem*“. Nespokojenost se svým vzděláním projevíli čtyři komunikační partneři.

Komunikační partnerka 6: „*Ted' je mi líto, že nemám školu, protože se hledá špatně práce. Dělal jsem v Kauflandu prodavačku, ale vyrazili mě. Ted' mi mamka našla brigádu - roznos letáků.*“

Tabulka 2: Před nástupem do DNPC

Komunikační partneři	Prostředí před DNPC	Problémy v rodině
KP1	VÚ	X
KP2	DD	X
KP3	DD	X
KP4	PP	X
KP5	DD	X
KP6	R	X
KP7	VÚ	X

(Zdroj: vlastní výzkum) VÚ= výchovný ústav, DD= dětský domov, PP= pěstounská péče, R = rodina

Tento okruh se týká života klientů před nástupem do DNPC. Komunikačním partnerům byly nejprve kladeny otázky, z jakého prostředí do DNPC přišli. Z tabulky vyplývá, že pouze komunikační partnerka 6 žila před nástupem do DNPC ve své vlastní rodině. Ostatní komunikační partneři vyšli z prostředí náhradní výchovy.

Komunikační partner 1: „*Předtím jsem byl v pastáku (...)*“

Komunikační partnerka 2 přišla do DNPC z Dětského domova v Horní Plané a o této službě se dozvěděla právě tam.

Komunikační partner 3 byl umístěn v Dětském domově v Boršově. Díky sociálním pracovníkům se dozvěděl o službě DNPC. Při jeho prvním využití nevěděl, do čeho jde, ani co by měl očekávat. Později si našel práci a odstěhoval se z DNPC. Nyní je v DNPC podruhé.

Komunikační partnerka 4 žila u nevlastních rodičů, tedy pěstounů, protože její vlastní rodiče zemřeli.

Komunikační partnerku 5 její rodiče ji umístili do dětského domova. Po dovršení osmnácti let se vrátila zpět k rodičům, ale kvůli špatným vztahům vydržela v rodině jen dva měsíce.

Komunikační partnerku 6 do DNPC přivedla matka.

Další okruh otázek se týkal vztahů v rodině. Jelikož většina komunikačních partnerů prošla náhradní výchovou, dalo se předpokládat, že v jejich rodinách byly vztahy značně komplikované. Odpovědi všech komunikačních partnerů potvrdily, že vztahové problémy v jejich rodinách nejsou zanedbatelné.

Komunikační partner 1: „*Neměl jsem kam jít.*“ Když mu bylo osmnáct, byl propuštěn z výchovného ústavu a kvůli špatným rodinným vztahům se nemohl vrátit do rodiny. Má dalších šest sourozenců, se kterými se příliš nevidá. „*Doma to je blbý, tak jsem se chtěl osamostatnit a žít sám*“. O DNPC se dozvěděl od bratra. Ten služby DPNC také využil, když po dovršení dospělosti opustil dětský domov.

Komunikační partner 3 má další čtyři sourozence, kteří jsou umístěni v dětském domově. Se sestrou je v kontaktu. S rodiči nevychází, neměl tedy kam jít.

Komunikační partnerce 4 po dovršení osmnácti let její pěstouni navrhli, aby se přestěhovala do DNPC. „*S nevlastníma rodičema jsem moc nevycházela, myslím, že se*

mě chtěli zbavit, hned jak mi bylo osmnáct, nabídli mi, ať jdu bydlet sem. Stejně už sem tam nechtěla být, sem ráda, že jsem se osamostatnila“.

Vztah komunikační partnerky 5 s jejím otcem je velmi špatný. Neustálé neshody ji donutily utéci z domova. Dva dny se toulala, pak jí otec volal, ať se vrátí. Vrátila se tedy domů, kde žila další dva měsíce. Stále se však s otcem hádala. Jedna hádka vyvrcholila tím, že ji otec vyhodil z domu.

Komunikační partnerka 6 žije jen se svou matkou: *„Mamka všechno hrozně hrotí, vůbec si nerozumíme, pořád chce, abych byla jiná. I táta kvůli ní odešel. Až moc se stará, nedá se s ní vydržet.“* Tato partnerka má za sebou drogovou minulost. *„Brala jsem, byla jsem v protidrogovce. Ted' jsem čistá.“*

Z předešlého textu vyplývá, že komunikační partneři, kteří prošli ústavní výchovou, se po opuštění ústavů neměli kam vrátit, a to z důvodu chybějícího rodinného zázemí. Ti, kteří měli „štěstí“ žít v rodině, ať už vlastní či v pěstounské, vyhledali službu na základě vzájemného nepochopení a neshod v rodině. Komunikační partneři se o službě dozvěděli od sociálních pracovníků, či rodinných příslušníků.

Tabulka 3: Bydlení na půli cesty

Komunikační partneři	Počáteční problémy	Zlepšení problémů	Největší spokojenost	Celková spokojenost
KP1	finance, kom.	X	samostatnost	X
KP2	finance, kom.	X	důvěra	X
KP3	finance, kom.	X	nízký nájem	X
KP4	finance	X	důvěra	X
KP5	finance, kom.	X	důvěra	X
KP6	finance	X	důvěra	X
KP7	finance, kom.	X	samostatnost	X

(Zdroj: vlastní výzkum) Vysvětlivky: X= tento okruh splňuje, kom. = komunikace

V této tabulce jsou uvedeny problémy, se kterými se komunikační partneři potýkali. Ty se týkaly zejména nedostatku financí a absence schopnosti komunikovat. Finanční problémy pociťují jako palčivé všichni komunikační partneři, naproti tomu problémy s komunikací mají jen ti komunikační partneři, kteří vyrůstali v prostředí mimo rodinu.

Komunikační partner 1: *„Největší problém pro mě byly peníze, jak jsem něco měl u sebe, hned jsem to utratil.“*

Komunikační partnerka 2: *„Mě dlouho trvalo, než jsem si zvykla, že si všechno platím sama. Nejdřív jsem vůbec nevycházela s penězi“.*

Finanční problémy komunikačních partnerů jsou dány především tím, že většina z nich nemá stálé zaměstnání, a je tudíž odkázána na příjem sociálních dávek.

Komunikační partnerka 5: *„(Sociální pracovník) mi pomohl vyřídit dávku hmotné nouze a řekl mi, jaký jídlo si mám koupit, aby bylo levný, a vždycky jsem se z něj najedla.“*

Komunikační partnerka 4 uvedla: *„Když nevycházím s penězi, od pana L. vím, za který věci se dá ušetřit a co je důležité mít vždycky doma.“* Již se orientuje v cenách potravin a kupuje ty nezákladnější.

Komunikační partnerka 2: *„(Sociální pracovník) mi pomohl vybrat dobrý spoření a už mám i něco našetřeno.“*

Úkolem DNPC je mimo jiné naučit své klienty hospodařit. Z rozhovorů je patrné, že je to uskutečňováno především prostřednictvím užitečných rad, jak s penězi zacházet. Dále sociální pracovník pomůže klientovi s vyřizováním sociálních dávek, na které má nárok. Aby se klient naučil hospodařit, musí umět také šetřit. Pracovníci DNPC proto pomáhají klientům založit si výhodné spoření. Jak jsem již zmínila, problém s komunikací je patrný u komunikačních partnerů vyrůstajících v ústavní výchově.

Komunikační partner 1: *„Pan L. chtěl, abych si zašel na pracák. Vůbec jsem nevěděl kam, tak šel se mnou a se vším mi pomohl“.*

Komunikační partnerka 5: *„První týden byl hrozný, byla jsem v cizím prostředí, nevěřila si, bála jsem se mluvit“.*

Komunikační partner 7 *„(...) horší bylo to zařizování kolem. Musel jsem napsat životopis a chodit po úřadech, se vším mi ale pomohl pracovník tady“.*

Problémem s komunikací zde tedy rozumíme jakýkoliv problém v komunikaci s jinými osobami při obstarávání běžných záležitostí. I v tom jim pomáhá sociální pracovník z DNPC. Na úřady je doprovází a pomáhá při vyplňování potřebných dokumentů a tiskopisů.

Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že v jejich problémech došlo ke značnému zlepšení během pobytu v DNPC.

Komunikační partnerka 5: *„Ted’ už vím, kam mám jít, když potřebuju poradit s dávkama a celkově už se dokážu vymáčkout, když něco potřebuju“.*

Komunikační partner 1: *„Já jsem třeba nevěděl, jak sehnat práci. Pan L. mi dal pár kontaktů, tak jsem tam volal a nakonec mě v jedny stavební firmě vzali na brigádu“.*

Komunikační partner 3: *„Myslím, že jsem dospěl.“*

Z tabulky je jasné, že pro dívky je nejdůležitější důvěra. Chlapci si nejvíce cení nízkého nájmu a toho, že mohou jednat samostatně.

Komunikační partner 1: *„Líbí se mi tu, že mě nikdo nekibicuje (...)"*

Komunikační partner 3: *„Nejvíc si vážím nízkýho nájmu a toho, že je tu klid. A nikdo mě tu furt nekontroluje. Sám si rozložím, co chci kdy dělat“.*

Komunikační partner 7: *„Tady je super, že mi nikdo neříká, co mám v kolik dělat. Nikdo mi neurčuje přesně hodinu, prostě když mám čas, tak uklidím, do práce vstanu tak, abych tam byl včas, a ne tady ještě hodinu dřepět“.*

Z odpovědí chlapců vyplývá, že si nejvíce cení právě toho, že mohou žít samostatně a podle svých představ. Váží si toho, že si mohou sami organizovat čas a není zde striktní denní program. Dívky ve svých odpovědích preferovaly slovo důvěra.

Komunikační partnerka 4: *„Vážím si práce pracovníků (DNPC), vím, že jim můžu říct všechno“.*

Komunikační partnerka 5 nechtěla, aby se její otec dozvěděl, kde je, a pracovník to respektoval. Tím si u ní získal důvěru. Zároveň vypověděla: *„Jsem ráda, že mě přijali, vůbec mě neznali a stejně jsou na mě hodný. Nekouká tu na mě nikdo přes prsty. Pracovník mi poradí, co mám udělat, ale nekontroluje mě při tom.“*

Komunikační partnerka 6: *„ (...) moc si vážím toho, že mi dali šanci (...)"*

Dívky kladou na nejvyšší stupeň žebříčku hodnot právě důvěru. Potřebují někoho, komu mohou věřit a na koho se mohou spolehnout. Tuto oporu jim poskytují sociální pracovníci. Z rozhovorů také vyplynulo, že si váží nejen důvěry, kterou mohou mít v někoho, ale také důvěry, kterou dá někdo jim. Jsou rády, že byly přijaty bez

předsudků a že při své činnosti nejsou neustále kontrolovány. Dále byli komunikační partneři dotázáni, zda mají nějaké výtky k DNPC.

Komunikační partner 1: *„Nelíbí se mi, že je to tak daleko do města. Musím tedy jezdit autobusem, ale ten jezdí docela často“.*

Komunikační partnerka 4 vypověděla, že je nespokojená s lokalizací domu. Připadá si zde odtržená od lidí a je to daleko od centra města.

Komunikační partnerka 6: *„Trochu mi vadí, že je to všude daleko, připadám si jak někde na vesnici. Když sem pracovala v supermarketu, musela jsem vstávat dřív, abych stihala“.*

Komunikační partner 1: *„Na pracovní úřad mě pan L. doprovodil, jeli jsme jeho autem, je to docela daleko“.*

Výtky některých komunikačních partnerů tedy směřovaly k situování DNPC na periférii Českého Krumlova, odkud je to několik kilometrů daleko k Nádražnímu předměstí a to je ještě asi jeden kilometr vzdáleno od centra Českého Krumlova.

Dále z tabulky vyplývá, že všichni klienti jsou v DNPC celkově spokojeni.

Komunikační partner 1: *„S pracovníky jsem spokojenej, když mám problém, můžu se na ně obrátit.“*

Komunikační partneři nemají žádné výhrady k chování pracovníků a služby, které jsou jim zde poskytovány, považují za dostačující.

Tabulka 2: Opatření podporující samostatnost

Komunikační partneři	Požadavky	Povinnosti	Individuální plán	Účinnost podpůrných rozhovorů
KP1	MD, EÚP	X	hospodaření, osamostatnění	X
KP2	MD, studium	X	škola, osamostatnění	X
KP3	MD, EÚP	X	osamostatnění	X
KP4	MD, studium	X	škola, osamostatnění	X
KP5	MD, studium	X	škola, osamostatnění	X
KP6	MD, EÚP, abstinence	X	splácení dluhů, abstinence, osamostatnění	X
KP7	MD, EÚP	X	hospodaření, osamostatnění	X

(Zdroj: vlastní výzkum)

Vysvětlivky: MD= motivační dopis, EÚP= evidence na Úřadu práce, X= tento okruh splňuje

Další okruh otázek směřoval k požadavkům, které musí komunikační partneři splňovat, aby jim byla poskytována služba DNPC. Nejprve jsem se zaměřila na opatření, která je nutné dodržet pro přijetí do DNPC.

Komunikační partner 1: „Musel jsem napsat žádost, že tady chci bydlet. Pan L. chtěl, abych si zašel na pracák (...)“.

Služba DNPC je každému poskytována za stejných podmínek. Klienti nejprve musí sepsat motivační dopis, aby prokázali, že jim nejde jen o levné bydlení. Tento požadavek slouží zároveň jako motivace, aby se mladí dospělí zamysleli nad svou

situací a ujasnili si, co vlastně chtějí. Pracovníkům v DNPC tím poskytnou základní vodítko a ti si mohou udělat předběžný obrázek životní situace potenciálního klienta.

Další podmínkou je evidence na Úřadu práce nebo studium ve škole. Zájemci o službu, kteří nestudují, musejí být zaměstnání nebo si alespoň aktivně zaměstnání hledat. I toto opatření podporuje samostatnost klientů - aby jim byla služba poskytnuta, měli by projevit svou snahu, že se skutečně chtějí zapojit do běžného života společnosti. Zájemci o službu tedy navštíví Úřad práce a nechají se zaevidovat jako uchazeči o zaměstnání. Vše si vyřizují sami, ale je možné, aby je sociální pracovník DNPC doprovázel. Během pobytu v DNPC jsou pak klienti dále podporováni k aktivnímu hledání práce. Pokud klienti studují, jsou rovněž podporováni ve studiu. Komunikační partnerka 6 má kvůli své drogové minulosti ještě požadavek abstinence. Pokud ho poruší, bude s ní ukončena smlouva.

Každý člověk, ať už bydlí v panelovém bytě, nebo vlastním domě, je vázán určitými povinnostmi; proto jsem se zajímala o to, zda i klienti DNPC mají nějaké povinnosti související s bydlením v DNPC. Z tabulky jasně vyplývá, že ano. Tyto povinnosti jsou opět pro všechny klienty stejné.

Komunikační partner 1: *„Tady musíme dodržovat ten domácí řád, taky máme službu na úklid chodby“.*

Komunikační partnerka 2: *„Když chci spát u přítele, musím o tom dát vědět a stejně platím nájem a musím uklízet chodbu. Nebaví mě to, ale vím, že je to potřeba“.*

Z odpovědí vyplývá, že klienti se musejí řídit Domácím řádem DNPC a další jejich povinností je úklid společných prostor.

Následující okruh otázek by zacílen na individuální plány klientů. Společným cílem všech komunikačních partnerů je osamostatnit se. Pod tímto pojmem zde rozumíme oprostít se od závislosti na pomoci jiných osob, naučit se žít mimo instituci, převzít odpovědnost za svůj život. Cílem studujících komunikačních partnerek je dodělat školu.

Komunikační partnerka 4: *„(...) vím, že škola je důležitá, abych si pak mohla najít práci“.*

Komunikační partnerka 5 *„Sepsali jsme s pracovníkem (DNPC) plán cílů, kterých se snažím dosáhnout. Chci hlavně dodělat školu a osamostatnit se.“*

Dalším cílem individuálních plánů komunikačních partnerů je naučit se hospodařit. Problematiku hospodaření s penězi jsem již nastínila. Klienti, kteří prošli ústavní výchovou, nejsou zvyklí hospodařit s většími finančními obnosy. Již jsem zmiňovala prostředky, kterými DNPC pomáhá klientům vyřešit tento problém. Jde zejména o poskytování užitečných rad a pomoc při zřizování spoření. Většina klientů se po špatné předchozí zkušenosti, kdy naráz utratili veškeré finanční prostředky a potom neměli ani na jídlo, díky pomoci pracovníků DNPC se brzy naučí hospodařit, alespoň co se týče obstarávání základních potřeb. Některým to však stále dělá problémy a je nutné s nimi vypracovat individuální plán se zaměřením na tento problém. Sociální pracovník se pak s klienty pravidelně schází a mluví s nimi o jejich finanční situaci a poskytuje užitečné rady.

Komunikační partnerka 6: *„Pan L. mi poradil, ať si zařídím splátkový kalendář“*. Z předešlého textu je možné usoudit, že individuální plánování je důležitou metodou na cestě jedince k začlenění do společnosti.

Poslední okruh otázek se týkal podpůrných rozhovorů. Pod tímto pojmem si můžeme představit individuální práci s klienty. Jsou to veškeré rozhovory klienta se sociálním pracovníkem, zaměřené na motivaci klienta, podporu k osamostatnění a převzetí odpovědnosti za vlastní život.

Komunikační partner 1: *„Vlastně i díky panu L. mám teď brigádu, on se mě vždycky ptal, jak jsem na tom, tak jsem si fakt musel hledat práci, neseděl jsem jen na zadku, ale ptal jsem se po různých firmách. Vlastně mě k tomu dokopal. Vždycky mi říkal, ať neztrácím naději, že se něco najde (...)“*.

Komunikační partner 3: *„S panem L. se vždycky bavíme, jak jsem na tom s hledáním nového bydlení. Pak jsem vždycky takovej, že mám dobrou náladu a hned se jdu dívat na internet na nabídky“*.

Komunikační partnerka 6: *„Pracovníci (DNPC) mě hodně podporují v abstinenci, vždycky řešíme, co můžu ztratit, když budu zase brát“*.

Komunikační partnerka 5: *„O škole se hodně bavíme s panem L., chce vědět, jak mi to jde. Mě to vždycky tak jako nakopne, že se fakt musím snažit“*.

Z tabulky lze vyčíst, že komunikační partneři tyto rozhovory považují za účinnou motivaci k dosažení jejich individuálních cílů. Všechny okruhy v tabulce lze shrnout jako opatření, která motivují a zároveň podporují klienty DNPC k osamostatnění.

5 DISKUSE

Mladí lidé, kteří opustili ústavní zařízení, se často potýkají s problémem nezaměstnanosti. Jak ukazuje Tabulka 1, téměř všichni komunikační partneři studovali či ještě studují na středním odborném učilišti; většina z nich obor kuchař/číšník. Nezaměstnanost je způsobena zejména jejich nedostatečným vzděláním nebo vyučením v oboru, v němž nechtějí pracovat (11). To vyplývá i z rozhovorů s klienty. Celkem 4 komunikační partneři jsou nespokojeni se svým vzděláním. Jedna komunikační partnerka absolvovala pouze základní školu, kterou správně považuje pro přijetí do zaměstnání za nedostačující (viz Tabulka 1). Vzdělání a práce jsou ve značné míře na sobě závislé. Při současné míře nezaměstnanosti je velmi obtížné nalézt vyhovující práci, zvláště pokud se jedná o práci mimo vyučený obor. Tento problém mají komunikační partneři 1, 4 a 7 (viz Tabulka 1).

Komunikační partner 1: „Chodil jsem na učňák, kuchař/číšník, ale radši bych pracoval někde na stavbě, vaření mě nebaví.“

K převzetí odpovědnosti za svůj život a k určení cílů, jichž by chtěl jedinec dosáhnout, dochází v období dospívání (25). Domnívám se, že důvodem nedostatečného nebo nevhodného vzdělání mladých lidí pro jejich pozdější pracovní uplatnění je to, že děti si volí svou další (tj. střední) školu v období, kdy ještě nejsou zralými osobnostmi a stále hledají svou identitu. V ústavní výchově není možné věnovat plnou pozornost, pomoc a podporu každému chovanci při volbě dalšího studia – nebo to alespoň není běžné.

Dalším důvodem neúspěšného ucházení se klientů DNPC v Českém Krumlově o práci může být vysoká nezaměstnanost, která v daném regionu v roce 2012 byla 10,76%, což je nejvyšší v Jihočeském kraji (5).

V okruhu nazvaném Před nástupem do DNPC jsem se zajímala o to, z jakého prostředí klienti přišli do DNPC. Jak jsem již v teoretické části práce uvedla, klienty DNPC bývají mladí lidé, kteří odcházejí po dosažení zletilosti ze zařízení pro výkon ústavní výchovy (64). Tomu odpovídá mnou zjištěná skutečnost, že celkem šest

komunikačních partnerů ze sedmi prošlo náhradní výchovou a z toho pět ústavní výchovou (viz Tabulka 2).

Dále bývají klienty DNPC mladí lidé, kteří se ocitli v obtížné situaci a nedokážou ji bez pomoci sami vyřešit (4). V případě klientů DNPC v Českém Krumlově se v takové situaci nacházela komunikační partnerka 4, která po ztrátě rodičů vyrůstala u pěstounů. Po dosažení zletilosti jí sami doporučili využít služby DNPC. Jelikož ještě studovala, nemohla si najít stálé zaměstnání. V DNPC jí bylo poskytnuto zázemí. Komunikační partnerka 6 se ocitla v obtížné situaci především kvůli své drogové minulosti (viz Tabulka 2).

V tomto okruhu otázek jsem se zabývala též rodinným prostředím komunikačních partnerů. Všech 7 komunikačních partnerů považuje vztahy ve své rodině za problematické (viz Tabulka 2). Návrat do rodiny je pro ně obtížný, ne-li nemožný, protože během doby odloučení se některé věci v rodině změnily (k horšímu), jiné zůstaly stejné (stejně nevyhovující). Mladý dospělý odcházející z ústavního zařízení může mít určitá očekávání, která se ovšem neshodují s realitou (55).

Komunikační partneři, kteří prošli ústavní výchovou, se kvůli špatným vztahům v rodině neměli kam vrátit. Jak jsem již uvedla, ústavní výchova je nařízena, pokud působení rodiny ohrožuje zdravý vývoj jedince a jiná řešení nebyla úspěšná, nebo na základě rozhodnutí rodičů (21). Z toho je zřejmé, že rodina nefungovala, jak měla, a došlo k odloučení dítěte od ní. Jak komunikační partneři vypověděli, po návratu z ústavního zařízení jim chybělo rodinné zázemí. To znamená, že se v rodině za dobu odloučení vůbec nic nezměnilo (k lepšímu). Tento stav považuji za velmi neutěšený a volající po okamžitém řešení. Tím by mohl být třeba Program přípravy na návrat k rodině a domů, který představuje Zdeněk Rieger ve svém díle *Návrat k rodině a domů*. Program přípravy na návrat k rodině a domů připravuje rodinu a odloučeného na návrat odloučeného člena rodiny (55).

V dalším okruhu nazvaném Bydlení na půl cesty jsem se zabývala problémy, se kterými se klienti potýkali při vstupu do DNPC. Všichni komunikační partneři se shodli na tom, že to byl nedostatek finančních prostředků. Tento problém je nepochybně spjat s výše zmíněnou nezaměstnaností. Komunikační partnerky, které studují, jsou odkázány

jen na příjem ze sociálních dávek, případně z brigády. Sociální dávky pobírají všichni komunikační partneři (viz Tabulka 3). Finanční problémy komunikačních partnerů jsou ale způsobeny i neznalostí těchto mladých lidí, jak s penězi zacházet. V ústavní výchově byli plně zaopatřeni, bylo jim zajišťováno jídlo, bydlení, oblečení a další základní potřeby. Měsíčně dostávali menší finanční obnos v podobě kapesného (21). Najednou drželi v rukou víc peněz, než kdy předtím měli, a chtěli si je řádně užít. Nedokázali myslet dopředu na nájemné, na potraviny, hygienické potřeby atd. Neorientovali se v cenách potravin. Nad těmito věcmi se v ústavu vůbec nezamýšleli. To vyplývá i z rozhovorů s klienty.

Komunikační partner 1: *„Největší problém pro mě byly peníze. Jak jsem něco měl u sebe, hned jsem to utratil.“*

Komunikační partnerka 2: *„Dlouho mi trvalo, než jsem si zvykla, že si všechno platím sama. Nejdřív jsem vůbec nevycházela s penězi.“*

Dům na půli cesty napomáhá svým klientům naučit se hospodařit. Z rozhovorů vyplynulo, že pomoc je poskytnuta především prostřednictvím užitečných rad, jak s penězi zacházet. Dále sociální pracovník pomůže klientovi s vyřizováním sociálních dávek, na které má nárok. Aby se klient naučil hospodařit, musí umět také šetřit; pracovníci DNPC proto pomáhají se založením spoření klientů.

Dalším problémem této skupiny spoluobčanů je komunikace s okolím (viz Tabulka 3). Mladí lidé opouštějící ústavní výchovu se ocitají v citové izolovanosti a neumějí navazovat a udržovat vztahy (11). Potýkají se s problémy ohledně mezilidských vztahů, nemají žádné jistoty, chybí jim sebedůvěra a neorientují se v novém prostředí (21). Z údajů tabulky 3 lze usoudit, že komunikační partneři vyrůstající v rodině, ať už vlastní či pěstounské, tento problém nezmiňovali. Myslím si, že neschopnost komunikovat je dána tím, že v ústavu jsou obklopeni stále stejným kolektivem; stejně tak se ve škole nesetkávají se s lidmi, které neznají, veškeré záležitosti za ně vyřizuje někdo jiný. Tím pádem neměli možnost si tuto schopnost nacvičit a osvojit. Naproti tomu komunikační partneři, kteří tento problém nemají, vyrůstali v rodině, tudíž jsou zasvěceni i do běžné komunikace s cizími lidmi. Například nákup s rodiči, komunikace s prodáváči, pošta, různé návštěvy.

Jak z tabulky 3 vyplývá, všichni komunikační partneři zaznamenali jisté zlepšení svých problémů během života v DNPC. Z odpovědí komunikačních partnerů je zřejmé, že se celkově lépe orientují v oblasti úředních záležitostí a práce. Získali potřebné kontakty a vědí, na koho se v případě potřeby obrátit.

Dále klienti uvedli, že si na službě nejvíce cení toho, že mohou někomu důvěřovat a někdo věří jim, samostatnosti a nízkého nájmu. Se službou jsou celkově spokojeni a považují ji za potřebnou. Jedinou výtku mají komunikační partneři k lokalizaci domu, jenž je jim zdá příliš odlehlý od centra města a jeho atraktivit (viz Tabulka 3). Místní část Vyšný bývala typickou podhorskou vsí s převahou zemědělského obyvatelstva a svůj charakter rozptýlené venkovské zástavby si podržela i po připojení k okresnímu městu. Občanská vybavenost zde není téměř žádná, nepočítaje prodejnu se smíšeným zbožím a zastávku veřejné hromadné dopravy poblíž DNPC. Vyšný je sídlem Správy Chráněné krajinné oblasti Blanský les (27), která připravuje řadu zajímavých programů pro veřejnost, ale mezi klienty DNPC se v době mého výzkumu nevyskytl žádný s vyhraněným zájmem o ochranu přírody a krajiny nebo ekologii. Jistě by stálo za úvahu, zda by pracovníci DNPC nemohli v budoucnu navázat se Správou CHKO bližší kontakt v zájmu zapojení klientů DNPC do některých programů, ať již v rámci dobrovolnické činnosti, anebo dohody o provedení práce.

Komunikační partneři tedy uvedli, že nejsou spokojeni s lokalizací domu. Soudím, že klienti jsou v tomto případě ovlivněni masmédií, která až na výjimky prezentují „in“ život zejména mladých lidí „ve víru velkoměsta“, kdežto nepočtené pořady ukazující život na venkově jsou schematickými klišé, jež líčí vesnické prostředí jako jakousi bukolickou selanku, nad kterou se generace odchovaná počítačovými hrami a virtuální realitou vůbec může jen útrpně poušmat. Klienti českokrumlovského DNPC si patrně vůbec neuvědomují, že částečná izolovanost domu v roztroušené předměstské zástavbě je chrání před konflikty se sousedy negativně vnímajícími existenci „ústavu“ s podezřelými „chovanci“ v těsné blízkosti, jež by v zahuštěném urbanizovaném prostoru ulic a náměstí byly nevyhnutelné.

Úkolem sociálního pracovníka DNPC je mimo jiné i pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů a obstarávání osobních záležitostí klientů DNPC (4). Sociální

pracovník v případě potřeby klienty doprovází na úřady. Kvůli velké vzdálenosti a nedostatku času proto často využívá svůj osobní automobil, a to bez nároku na úhradu nákladů na dopravu, což pro něj jistě není příjemné. Domnívám se, že tento problém by mohl být vyřešen v podobě služebního automobilu nebo proplácením takových cest sociálnímu pracovníkovi formou cestovních náhrad.

V posledním okruhu otázek Opatření podporující samostatnost jsem se zabývala prostředky, které jsou v DNPC užívány na podporu rozvoje samostatnosti klientů. Klienti nejprve musí sepsat motivační dopis, aby prokázali, že jim nejde jen o levné bydlení. Požadavek na sestavení motivačního dopisu má přimět uchazeče o bydlení a služby v DNPC, aby se zamysleli nad svou situací a ujasnili si, co vlastně od života očekávají. Pracovníkům v DNPC tím poskytnou základní vodítka a ti si mohou udělat přibližný obrázek životní situace potenciálního klienta. Další podmínkou je evidence uchazeče služby DNPC na Úřadu práce nebo studium ve škole. Zájemci o službu, kteří nestudují, musí být zaměstnaní nebo si alespoň aktivně zaměstnání hledat. I toto opatření podporuje samostatnost klientů - aby jim byla služba DNPC poskytnuta, musí projevit svou snahu a potvrdit tak, že se skutečně chtějí zapojit do běžného života společnosti. Zájemci o službu proto navštíví Úřad práce a nechají se zaevidovat jako uchazeči o zaměstnání. Vše si vyřizují sami, ale je možné, aby je sociální pracovník DNPC doprovázel. Během pobytu v DNPC jsou pak klienti dále podporováni k aktivnímu hledání práce. Pokud klienti studují, jsou rovněž podporováni ve studiu. Komunikační partnerka 6 má kvůli své drogové minulosti ještě požadavek abstinence. Pokud ho poruší, bude s ní ukončena smlouva (viz Tabulka 4).

Dále jsem se zajímala o povinnosti, které klienti DNPC musí plnit. Z Tabulky 4 vyplývá, že povinnosti mají. Musejí dodržovat domácí řád a každý týden se střídají v úklidu společných prostor. Domácí řád mimo jiné obsahuje zákaz kouření, zákaz chování zvířat a odpovědnost za zařízení bytu. Další povinností klientů je učinit kroky k co nejrychlejšímu získání vhodného ubytování mimo DNPC (8). Domnívám se, že povinnosti výrazně napomáhají k převzetí odpovědnosti. Povinnosti, které klienti plní, jsou povinnosti běžného nájemníka bytu.

Společným předmětem individuálních plánů komunikačních partnerů je osamostatnění. Cílem všech studujících komunikačních partnerek je dodělat školu. Dalším cílem individuálních plánů komunikačních partnerů je naučit se hospodařit. S problematikou hospodaření souvisejí i finanční problémy klientů, kterými jsem se již zabývala. Individuální plán je konkrétní opatření, podporující klienta, aby tento problém vyřešil.

A nakonec jsou zde podpůrné rozhovory. Všichni klienti se shodli na tom, že je tyto rozhovory motivují. Domnívám se, že rozhovory pracovníků s klienty jsou důležitou složkou, jež podporuje klienta k zapojení do života společnosti (viz Tabulka 4).

Z výsledků rozhovorů vyplývá, že klienti DNPC jsou mladí dospělí, jimž chybí kvalitní rodinné zázemí a ocitli se v těžké životní situaci, kterou nedokážou sami řešit. Jejich největšími problémy jsou: nedostatek finančních prostředků a neschopnost komunikace. K postupnému vypořádání s těmito problémy jim napomáhá život v DNPC. Pohled klientů na poskytovanou pomoc je kladný, jsou celkově spokojeni a službu považují za potřebnou. Na službě si nejvíce váží nízkého nájmu, samostatnosti a toho, že mohou pracovníkům důvěřovat. Hlavními cíly klientů jsou: osamostatnění, dokončení studia a naučit se hospodařit. Dům na půli cesty v Českém Krumlově podporuje samostatnost klientů prostřednictvím těchto opatření: motivační dopisy, povinnosti, individuální plánování a podpůrné rozhovory.

Průměrné nájemné bytů v krajském městě České Budějovice v únoru 2013 činil 7.451 Kč. Myslím si, že přechod z nízkého nájmu, který platí v DNPC, na přechod k běžnému nájmu, bude pro mladé lidi složitý a může je opět přivést do obtížné finanční situace. Proto se domnívám, že služba DNPC postrádá navazující službu. Vhodným řešením by mohla být služba pro odcházející ze zařízení DNPC ve formě zvýhodněného bydlení (54).

V současnosti se rozšiřuje trend umisťování mladistvých dětí přednostně do pěstounské péče, jako projev snahy poskytnout jim tak náhradní rodinu. Soudím, že toto je správná cesta. Také souhlasím s názory Matouška a Konvičkové, že by se měla oblast sociální práce více soustředit na sanaci rodiny. Na základě informací, jež jsem získala,

se ztotožňují s názorem Zdeňka Riegera, že by se měla věnovat větší pozornost programům, které připravují odloučeného a jeho rodinu na návrat domů.

V souvislosti s cílem práce by la zodpovězena výzkumná otázka: jaká konkrétní opatření poskytovaná Domem na půli cesty v Českém Krumlově podporují samostatnost klientů? Z výsledků výzkumu je možné vyčíst, že opatřeními podporující samostatnost klientů jsou: motivační dopisy, povinnosti klientů, individuální plány a podpůrné rozhovory.

Získaná data mohou být použita jako podklad pro zkvalitnění služeb v Domě na půli cesty v Českém Krumlově a především napomoci vyřešit problém doprovázení klientů sociálními pracovníky na vlastní náklady těchto pracovníků. Výsledky práce též lze pomoci lépe pochopit životní situace klientů domů na půli cesty.

6 ZÁVĚR

Cílem práce bylo popsat roli domů na půli cesty v systému integrace mladých lidí do společnosti. Zmonitorovat činnost konkrétního vybraného domu na půli cesty. Zjistit pohled klientů na pomoc, jež je jim v tomto zařízení poskytována, a zda jsou motivováni k zapojení do všech složek samostatného života. Stanovila jsem si výzkumnou otázku: jaká konkrétní opatření poskytovaná Domem na půli cesty v Českém Krumlově podporují samostatnost klientů? A pokusila jsem se na ni získat odpověď.

Abych se více dozvěděla o klientech domů na půli cesty, nastudovala jsem v literatuře potřebné informace a zahrнула je do teoretické části bakalářské práce. Zajímaly mne především faktory, které jedince vedou do ústavní výchovy či k výkonu trestu odnětí svobody. Zmínila jsem nepostradatelnou funkci rodiny, a jak rodina působí na vývoj jedince. Zaměřila jsem se na syndrom CAN, především na zanedbávání, neboť to je nejčastějším důvodem umístění dítěte do ústavní výchovy. Pozornost jsem věnovala i rizikovým faktorům, které mohou vést právě k tomuto syndromu. Poukázala jsem na institucionalizaci života, které se musejí přizpůsobit lidé v ústavu či vězení, a na těžkosti provázející jejich pokus zařadit se zpět do společnosti. Krátce jsem představila Dětský domov v Horní Plané, který spolupracuje s Domem na půli cesty v Českém Krumlově. A v neposlední řadě jsem popsala právě Dům na půli cesty v Českém Krumlově. Zaměřila jsem se na personální zajištění a služby, které jsou poskytovány klientům.

V praktické části práce shrnuji výsledky výzkumu. K získání potřebných informací v dané problematice jsem si zvolila kvalitativní výzkum. Použila jsem metodu dotazování konkrétně techniku polostrukturovaného rozhovoru. Z rozhovorů jsem se souhlasem klientů pořídila audiozáznam, u kterého jsem následně provedla transkripci. Dále jsem využila metody kódování a následně vytváření trsů. Výsledky rozhovorů jsem pro lepší přehlednost zpracovala do tabulek a vysvětlila jednotlivé body.

Z výsledků rozhovorů vyplývá, že klienti DNPC jsou mladí dospělí, jimž chybí kvalitní rodinné zázemí a ocitli se v těžké životní situaci, kterou nedokážou sami řešit.

Jejich největšími problémy jsou: nedostatek finančních zdrojů a neschopnost komunikace s lidmi. K vypořádání s těmito problémy jim napomohl život v DNPC. Pohled klientů na poskytovanou pomoc je kladný, jsou celkově spokojeni a službu považují za potřebnou. Dům na půli cesty v Českém Krumlově podporuje samostatnost klientů prostřednictvím těchto opatření: motivační dopisy, povinnosti, individuální plánování a podpůrné rozhovory.

Bakalářská práce může posloužit jako podklad pro zkvalitnění služeb Domu na půl cesty Český Krumlov, především napomoci vyřešit problém doprovázení klientů sociálními pracovníky na vlastní náklady těchto pracovníků. Zjištěné údaje mohou pomoci pochopit životní situace klientů domů na půli cesty.

7 SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

- 1) BUBLEOVÁ, Věduna. Současná situace a typy náhradní rodinné péče. In: *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: Ireas, 2007. 236 s. ISBN 978-80-86684-47-5.
- 2) BUSINESS CENTER. CZ. Zákony. Trestní zákoník. Hlava 2: Díl 1. *Část první: Obecná část*. [online]. © 1998-2013, [cit 20.2.2013]. Dostupné z: <http://business.center.cz/business/pravo/zakony/trestni-zakonik/cast1h2d1.aspx>
- 3) CENTRUM SOCIÁLNÍCH SLUŽEB. Dobrovolnické centrum. *Programy a partneři*. [online]. [cit 2.2.2013]. Dostupné z: <http://css.krumlov.cz/index.php?page=page&pid=192>
- 4) ČESKÝ KRUMLOV SVĚTOVÉ DĚDICTVÍ UNESCO. Občan. Městský úřad. Odbory a oddělení. Odbor školství, sportu a mládeže. *Dům na půl cesty*. [online]. © 2006–2012, [cit 2.2.2013]. Dostupné z: <http://obcan.ckrumlov.info/docs/cz/dnpc.xml>
- 5) ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. Úvod. Aktuální informace. *Nezaměstnanost v Jihočeském kraji k 31.12.2012*. [online]. ©2013, [cit 15.4.2013]. Dostupné z: http://www.czso.cz/x/redakce.nsf/i/nezamestnanost_v_jihoceskem_kraji_k_31_12_2012
- 6) DIE ENZYKLOPÄDIE DES MORMONISMUS. *Sozialisierung*. [online]. © 2010, [cit 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.mormonismus-enzyklopaedie.de/SOZIALISIERUNG.html>
- 7) DISMAN, Miroslav: *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Karolinum: Praha, 2002. 374 s. ISBN 978-80-246-0139-7.
- 8) Domácí řád DNPC Český Krumlov. 2010.
- 9) Dva typy věznic místo čtyř: soudy ušetří miliony, míní Blažek. In: *Týden.cz*. [online]. © 2006, ISSN 1210-9940. Dostupné z: http://www.tyden.cz/rubriky/domaci/dva-typy-veznic-misto-ctyr-soudy-usetri-miliony-mini-blazek_243154.html

- 10) FISHER, Slavomil a Jiří ŠKODA. *Sociální patologie*. Praha: Grada Publishing, 2009. 224 s. ISBN 978-80-247-2781-3.
- 11) FOLDA, Jan, ed. *Systém náhradní péče o děti a mladistvé & následné péče o mladé lidi odcházející z náhradní péče v České republice*. [online]. Praha: Sdružení SOS dětských vesniček, 2009. s.4 [cit. 3.3.2013]. ISBN 978-80-254-4799-4. Dostupné z: <http://www.sos-vesnicky.cz/res/data/002/000503.pdf>
- 12) Günter Burkart. *Familiensoziologie*. Konstanz: UVK Verlagsgesellschaft, 2008. 371 s. ISBN 978-3-8252-3061-6.
- 13) HÁLA, Jaroslav. *Bolest a naděje vězení. Penologické eseje*. Praha: Triton, 2007. 127 s. ISBN 978-80-7387-013-3.
- 14) HELUS, Zdeněk. *Sociální psychologie pro pedagogy*. Praha: Grada Publishing, 2007. 280 s. ISBN 978-80-247-1168-3.
- 15) HENDL, Jan.: *Kvalitativní výzkum: základní metody a aplikace*. Praha: Portál, 2005, 407 s. ISBN 80-7367-040-2.
- 16) JEDLIČKA, Richard. Životní obtíže a krize. In: *Děti a mládež v obtížných životních situacích. Nové pohledy na problematiku životních krizí. Deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.
- 17) JEŘÁBEK, Hynek. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Carolinum, 1992. 162 s. ISBN 80-7066-662-5.
- 18) KINDERRECHT-RATGEBER. *Kinderrecht. Konflikt mit dem Strafrecht. Die Folgen einer Straftat eines Jugendlichen für den Täter*. [online]. © 2010, [cit. 20.2.2013]. Dostupné z: <http://www.kinderrecht-ratgeber.de/kinderrecht/strafrecht/strafat.html>
- 19) KONVIČKOVÁ, Marta. Zanedbávání péče o dítě a sanace rodiny. In: *Sanace rodiny. Sociální práce s dysfunkčními rodinami*. Praha: Portál, 2008. 151 s. ISBN 978-80-7367-392-5.
- 20) KOŤA, Jaroslav. Socializace. In: *Děti a mládež v obtížných životních situacích. Nové pohledy na problematiku životních krizí. Deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.

- 21) KOVAŘÍK, Jiří, Věduna BUBLEOVÁ a Kateřina ŠLESINGEROVÁ. Práva a potřeby mladých lidí odcházejících z dětských domovů. In: *Náhradní rodinná péče v praxi*. Praha: Portál, 2004. 167 s. ISBN 80-7178-957-7.
- 22) KOVAŘÍK, Jiří. Posuzování potřeb ohroženého dítěte. In: *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
- 23) KRAUS, Blahoslav. *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. 216 s. ISBN 978-80-7367-383-3.
- 24) KREJČÍŘOVÁ, Dana. Týrání, zneužívání a zanedbávání dětí. In: *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: Ireas, 2007. 236 s. ISBN 978-80-86684-47-5.
- 25) LANGMEIER, Josef a Dana KREJČÍŘOVÁ. *Vývojová psychologie*. 2. aktual. vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 368 s. ISBN: 80-247-1284-9.
- 26) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 1. Cíle a způsoby poskytování sociálních služeb*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 27) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 11. Místní a časová dostupnost poskytované sociální služby*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 28) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 12. informace o poskytované sociální službě*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 29) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 13. Prostředí a podmínky*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 30) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 15. Zvyšování kvality sociálních služeb*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 31) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 3. Jednání se zájemcem o sociální službu*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 32) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 4. Smlouva o poskytování sociálních služeb*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 33) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 5. Individuální plánování průběhu sociálních služeb* 2010. Neveřejný zdroj.
- 34) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 8. Návaznost dostupné služby na další dostupné zdroje*. 2010. Neveřejný zdroj.

- 35) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Standard č. 9. Personální a organizační zajištění služby*. 2010. Neveřejný zdroj.
- 36) LUKÁČ, Karel a Jindřiška SMOLÍKOVÁ. *Výroční zpráva 2012*. 2012. Neveřejný zdroj.
- 37) MARTÍNEK, Zdeněk. *Agresivita a kriminalita školní mládeže*. Praha: Grada, 2009. 152 s. ISBN 978-80-247-2310-5.
- 38) MATĚJČEK, Zdeněk. *Co děti nejvíc potřebují*. Praha: Portál, 2007. 108 s. ISBN 978-80-7367-272-0.
- 39) MATOUŠEK, Oldřich a Andrea KROFTOVÁ. *Mládež a delikvence. Možné příčiny, struktura, programy prevence kriminality mládeže*. 2. aktual. vyd. Praha: Portál, 2003. 344 s. ISBN 80-7178-771-X.
- 40) MATOUŠEK, Oldřich. *Práce s rodinou*. In: *Metody a řízení sociální práce*. Praha: Portál, 2003. 380 s. ISBN 80-7178-548-2.
- 41) MATOUŠEK, Oldřich. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál, 2003. s. 205. ISBN 80-7178-549-0.
- 42) MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce s rizikovou mládeží*. In: *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
- 43) MATOUŠEK, Oldřich. *Sociální práce se zneužívanými, týranými a zanedbávanými dětmi a jejich rodinami*. In: *Sociální práce v praxi*. Praha: Portál, 2005. 351 s. ISBN 80-7367-002-X.
- 44) MATOUŠEK, Oldřich. *Ústavní péče*. Praha: Slon, 1999. 159 s. ISBN 80-85850-76-1.
- 45) MICHALČÁKOVÁ, Radka. *Strachy v období rané adolescence*. Brno: Společnost pro odbornou literaturu, 2007. 149 s. ISBN 978-80-87029-15-2.
- 46) MINISTERSTVO PRÁCE A SOCIÁLNÍCH VĚCÍ. *Domovská stránka. Rodina a ochrana práv dětí. Náhradní rodinná péče. Formy náhradní rodinné péče*. [online]. © 2013, [cit 25.3.2013]. Dostupné z: <http://www.mpsv.cz/cs/14501>
- 47) MIOVSKÝ, Michal. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha. Grada Publishing, 2006. 332 s. ISBN 80-247-1362-4.

- 48) NADACE TEREZY MAXOVÉ DĚTEM. Problematika. *Ústavní výchova*. [online]. © 2009-2013, [cit 20.3.2013]. Dostupné z: <http://www.terezamaxovadetem.cz/problematika/ustavni-vychova/>
- 49) NĚMEC, Jiří. Mladiství delikventi, trest odnětí svobody a resocializace. In: *Děti a mládež v obtížných životních situacích. Nové pohledy na problematiku životních krizí. Deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.
- 50) NOVOTNÝ, Petr. *Epidemie delikvence*. Liberec: Dialog, 2006. 62 s. ISBN 80-86761-45-2.
- 51) PEŠOVÁ, Ilona a Miroslav ŠAMALÍK. *Poradenská psychologie pro děti a mládež*. Praha: Grada Publishing, 2006. 152 s. ISBN 80-247-1216-4.
- 52) PILAŘ, Jan. Náhradní výchovná péče ve školských zařízeních pro výkon ústavní výchovy a ochranné výchovy a ve školských zařízeních preventivně výchovné péče. In: *Děti a mládež v obtížných životních situacích. Nové pohledy na problematiku životních krizí. Deviací a úlohu pomáhajících profesí*. Praha: Themis, 2004. 478 s. ISBN 80-7312-038-0.
- 53) POLIZEI- UND MILITÄRDIREKTION. Freiheitsentzug & Betreuung. Einweisung. Einweisung und Vollzug. Freiheitsstrafe. *Unbedingte Freiheitsstrafe*. [online]. ©, [cit 15.2.2013]. Dostupné z: http://www.pom.be.ch/pom/de/index/freiheitsentzug-betreuung/einweisungsbehoerde/einweisung_und_vollzug/Freiheitsstrafen.html
- 54) REALITYMIX.CZ. Statistika nemovitostí. Průměrná cena pronájmu- měsíc/byt 60 m2. [online]. © 1999-2013, [cit 15.4.2013]. Dostupné z: <http://realitymix.centrum.cz/statistika-nemovitosti/byty-pronajem-prumerna-cena-pronajmu-mesic-byt-60m2.html>
- 55) RIEGER, Zdeněk.: *Návrat k rodině a domů*. Praha: Portál, 2009. 106 s. ISBN 978-80-7367-544-8.
- 56) ŘÍČAN, Pavel a Pavlína JANOŠOVÁ. *Jak na šikanu*. Praha: Grada Publishing, 2010. 155 s. ISBN 978-80-247-2991-6

- 57) STRAUSS, Anselm a Juliet CORBINOVÁ. *Základy kvalitativního výzkumu. Postupy a techniky metody zakotvené teorie*. Boskovice: Albert, 1999. 196 s. ISBN 80-85834-60-X.
- 58) STŘEDISKO NÁHRADNÍ RODINNÉ PÉČE. Informace o NRP. *Ústavní péče*. [online]. © 2009-2011, [cit 20.3.2013]. Dostupné z: http://www.nahradnirodina.cz/informace_o_nahradni_rodinne_peci.html
- 59) ŠULOVÁ, Lenka. Psychická deprivace a traumatizace. In: *Syndrom CAN a způsob péče o rodinný systém*. Praha: Ireas, 2007. 236 s. ISBN 978-80-86684-47-5.
- 60) TRESTNI RIZENI.COM. Výklad pojmů. *Ochranné léčení*. [online]. © 2006-2013, [cit 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/ochranna-lecba>
- 61) TRESTNI RIZENI.COM. Výklad pojmů. *Systém trestů*. [online]. © 2006-2013, [cit 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.trestni-rizeni.com/vyklad-pojmu/system-trestu>
- 62) VĚZEŇSKÁ SLUŽBA ČESKÉ REPUBLIKY. Vazební věznice Praha Pankrác. O nás. Výkon vězeňství. *Výkon trestu odnětí svobody*. [online]. © 2012, [cit 15.2.2013]. Dostupné z: <http://www.vscr.cz/veznice-pankrac-26/vykon-vezenstvi-652/vykon-trestu-odneti-svobody-5746>
- 63) Vyhláška č. 505/2006 Sb., v platném znění
- 64) Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, v platném znění

8 PŘÍLOHY

Před nástupem do DNPC

1. Jsi v kontaktu se svou rodinou?
2. Kde jsi bydlel předtím, než ses nastěhoval do DPNC?
3. Jak ses o DNPC dozvěděl?
4. Proč ses rozhodl sem nastoupit? (Jsi v takovém zařízení poprvé, jaká byla očekávání?)

Bydlení na půl cesty

5. Jak probíhal tvůj první týden zde? (co jsi musel udělat, jak se k tobě chovali)
6. V čem spatřuješ největší výhodu DNPC? (s jakou službou jsi nejvíce spokojený, jaké služby využíváš)
7. Jakou službu zde postrádáš? (co by se mohlo zlepšit, co ti zde zcela chybí)
8. Jsi spokojený s jednáním pracovníků? (chodíš za nimi s problémy, věříš jim)
9. Co se v tvém životě změnilo po nástupu do DNPC? (práce, škola, vztahy, osamostatnění se)
10. Jsi zaměstnaný?
11. Splnil DNPC to, co jsi od něj očekával?

K1- 1994 Klientovi K. je 18 let.

Vzdělání „Chodil sem na učňák, kuchař/číšník, ale radši bych pracoval někde na stavbě, vaření mě nebaví.“

Před nástupem do DNPC:

Rodina „Předtím jsem byl v past'áku, pak mi ty pracovnice řekli o DNPC, já už jsem o tom taky slyšel od bráchy. Neměl jsem kam jít.“ Když mu bylo osmnáct, byl propuštěn a kvůli špatným vztahům v rodině neměl kam jít. Má dalších šest sourozenců, se kterými se příliš nevidá. „Doma to je blbý, tak sem se chtěl osamostatnit a žít sám.“ O DNPC se dozvěděl od bratra. Ten dříve služby také využil. Takže ho bratr seznámil s tím, jak to tam chodí. On sám je v domě na půli cesty poprvé.

Požadavky „musel jsem napsat žádost, že tady chci bydlet. Pan L. chtěl, abych si zašel na pracák. Vůbec jsem nevěděl kam, tak šel se mnou a se vším mi pomohl.“ Na otázku, jaký byl první týden zde: „Nnejdřív to bylo všechno chaotický, musel jsem se přestěhovat a nic jsem tu neznal, taky to vyřizování“. Musel si vyřídit dávky a pustil se do vybavování bytu. „Na úřad mě pan L. doprovodil, jeli jsme jeho autem, je to docela daleko.“

Spokojenost „Líbí se mi tu, že mě nikdo nekibicuje, občas mám službu na chodbě, to mě nebaví.“ Není pod neustálou kontrolou a nikdo mu neříká, co má kdy dělat. Se službami je spokojený.

Výtky „Nelíbí se mi, že je to tak daleko do města. Musím tedy jezdit autobusem, ale ten jezdí docela často.“

„S pracovníky jsem spokojenej, když mám problém, můžu se na ně obrátit.“

Problémy „Největší problém jsou pro mě peníze, jak něco mám u sebe, hned jsem to utratil.“ Nyní už ví, na jaký úřad se má obrátit ohledně hledání práce nebo dávek. „Já jsem třeba nevěděl, jak sehnat práci. Pan L. mi dal pár kontaktů, tak jsem tam volal a nakonec mě v jedné stavební firmě vzali na brigádu.“ Nyní má přítelkyni, přestěhuje se k ní a budou spolu bydlet. Má zajištěnou brigádu

Individuální plán Naučit se hospodařit. S penězi má stále problémy, není zvyklý šetřit, tak se s pracovníkem DNPC domluvil a dal mu peníze, které hned nepotřebuje, do úschovy, aby je neutratil. Vždy, když potřebuje, zajde za ním pro určitou částku a dohodnou se, co je třeba z ní zaplatit. „Vlastně i díky panu L. mám teď brigádu, on se mě vždycky ptal, jak jsem na tom, tak jsem si fakt musel hledat práci, neseděl jsem jen na zadku, ale ptal jsem se po různých firmách. Vlastně mě k tomu dokopal. Vždycky mi říkal, ať neztrácím naději, že se něco najde, a nakonec našlo, budu mít tu brigádu.“

Povinnosti „Tady musíme dodržovat ten Domácí řád, taky máme službu na úklid chodby.“

K2- 1993 Klientka K.

Rodina Přišla do DNPC z Dětského domova v Horní Plané a o této službě se dozvěděla právě tam.

Vzdělání „Studuju obor kuchař/číšník na učňáku, teď opakuju ročník, protože sem neudělala opravky“. Rozhodla se nastoupit do DNPC, protože neměla, kam jít, a potřebovala bydlení, zároveň chtěla dodělat školu.

Požadavky Pro přijetí do DNPC musela napsat motivační dopis. Hned první týden v DNPC si byla zařídit sociální dávky. V DNPC je poprvé a cítí se zde v bezpečí. Musí být v evidenci ÚP.

Spokojenost Všem pracovníkům zde věří a je zde spokojena. Nevidí zde žádné nevýhody.

Výtky Vzdálenost od centra ji nevádí, protože spoje jezdí celkem často. Když nic zrovna nejede, ráda se projde pěšky.

Problémy „Mě dlouho trvalo, než jsem si zvykla, že si všechno platím sama. Nejdřív jsem vůbec nevycházela s penězi.“ „Pracovník mi pomohl vybrat dobrý spojení a už mám i něco našetřeno.“ Nevěděla, kam jít na úřad pro dávky, ani nevěděla, co by mohla chtít. Naučila se hospodařit s penězi a dokonce má i našetřené nějaké peníze. Přivydělávala si na brigádě, odkud ji ale vyhodili. Do budoucna by chtěla dodělat školu a najít si práci.

Povinnosti Cítí se samostatně a je si vědoma své odpovědnosti. „Když chci spát u přítele, musím o tom dát vědět a stejně platím nájem a musím uklízet chodbu. Nebaví mě to, ale vím, že je to potřeba.“ Nemůže si jen tak někam zmizet. Každý měsíc platí sama nájem a jeden týden v měsíci uklízí společné prostory.

Individuální plán Do budoucna by chtěla dodělat školu a najít si práci. Dodělat školu a osamostatnit se. „O škole si povídáme s panem L. (...)“

K3- 1992 Klient P.

Vzdělání Vyučený zedník, ale raději by se věnoval gastronomii. Brigádně pracoval v pizzerii. „Mě nebaví práce venku, makat takhle rukama, jestli víš, co myslím. Radši sem v teple, pěkně u jídla. Vlastně stavařinu nesnáším, ale práce s jídlem, to je pro mě.“

Rodina byl umístěn v Dětském domově v Boršově. Má další čtyři sourozence, kteří jsou také v dětském domově. Se sestrou je v kontaktu. S rodiči nevychází, neměl tedy, kam jít. Díky sociálním pracovníkům se dozvěděl o službě DNPC. Poprvé nevěděl, do

čeho jde, ani co by měl očekávat. Později si našel práci a odstěhoval se. Pracoval jako zedník, jenže se nepohodl se zaměstnavatelem, tak dal výpověď. Nyní je v DNPC podruhé. První týden zde považuje za kritický. Musel si vše přestěhovat, ale pracovníci k němu byli vstřícní.

Spokojenost „Nejvíc si vážím nízkého nájmu a toho, že je tu klid. A nikdo mě tu furt nekontroluje. Sám si rozložím, co chci kdy dělat.“ Pracovníkům DNPC věří a chodí se s nimi radit ohledně vyřizování úředních záležitostí. Nyní žije převážně z dávek v nezaměstnanosti a na začátku jara počítá se sezonní prací.

Problémy „Myslím, že jsem dospěl.“ Pochopil, že život přináší i starosti, které musí řešit.

Povinnosti „Nesnáším uklizení, takže ten úklid chodby je fakt utrpení“

Individuální plán „Chci se naučit hospodařit, osamostatnit se a hlavně si musím najít už bydlení.“ „S panem L. se vždycky bavíme, jak jsem na tom s hledáním nového bydlení. Pak jsem vždycky takovej, že mám dobrou náladu a hned se jdu dívat na internet na nabídky“

K4- Klientka L.

Vzdělání Kuchař/číšník, stále studuje

Rodina Žila u nevlastních rodičů, tedy pěstounů, po ztrátě svých rodičů. Po dovršení osmnácti let jí pěstouni navrhli, ať se přestěhuje do DNPC. „S nevlastníma rodičema sem moc nevycházela. Myslim, že se mě chtěli zbavit hned, jak mi bylo osmnáct, nabídli mi, ať du bydlet sem. Stejně už sem tam nechtěla bejt, sem ráda, že sem se osamostatnila.“

Požadavky Sepsala tedy motivační dopis a byla přijata. Je zde poprvé a šla sem s cílem osamostatnit se.

Spokojenost S jednáním pracovníků je spokojená, chovají se k ní mile a ona jim důvěřuje. „Vážím si práce pracovníků, vím, že jim můžu říct všechno.“ Díky DNPC se osamostatnila a začala si více věřit.

Výtky Je nespokojená s lokalizací domu. Připadá si zde ostrčená od lidí a je to daleko od centra města.

Problémy „Když nevycházím s penězi, vím, za který věci se dá ušetřit a co je důležitý mít vždycky doma.“ Orientuje se v cenách potravin a kupuje ty nejzákladnější. Žije z dědictví po rodičích a ze sociálních dávek.

Individuální plán Chtěla by si dodělat školu, poté si najít práci a vlastní byt. O škole často mluví s pracovníkem, ten ji hodně motivuje, aby se snažila. „Mám o tom sepsán individuální plán, tak ho musím dodržovat, vím, že škola je důležitá, abych si pak mohla najít práci.“

K5- Klientka L. je osmnáctiletá dívka.

Vzdělání Jelikož chodila na školu do jiného města, bylo by pro ni velmi nákladné dojíždět. Pracovník ji pomohl zařídit přestup na školu v místě DNPC.

Rodina Rodiče ji umístili do dětského domova. Po dovršení osmnácti let se vrátila zpět k rodičům. Její vztah s otcem je velmi špatný. Neustálé neshody ji donutily utéct z domu. Dva dny se toulala, pak jí otec volal, ať se vrátí. Vrátila se tedy domů, kde byla dva měsíce. Stále se však s otcem hádala. Jedna hádka vyvrcholila tak, že ji otec vyhodil z domu. Šla pryč naprosto bez cíle. Nevěděla, kde je. Jelikož bylo léto, bylo kolem třiceti stupňů. Byla už dehydrovaná a unavená. Pak ji zastavilo auto. Bývalá starostka jednoho města a její manžel ji vzali k sobě domů. Klientka jim vyprávěla svůj příběh. Strávila u nich víkend, během kterého paní exstarostka kontaktovala DNPC.

Požadavky Dívka byla seznámena s požadavky, sepsala motivační dopis a byla přijata. Základní věci (povlečení, hrnečky) ji obstarali manželé, u který pár dní bydlela. S paní, která ji „zachránila“, se klientka dál vídala a jezdila k ní na víkendy. Díky DNPC si víc věří v jednání s lidmi. A ví, jak si vyřídit věci na úřadě. Získala kontakty na lidi, na které se může obrátit. Učí se hospodařit s penězi, které dříve k dispozici neměla.

Spokojenost Je celkově spokojená, líbí se jí, že poznala nové lidi, byt se jí moc líbí a pracovníci jsou milí. Klientka nechtěla, aby se její otec dozvěděl, kde je, a pracovník DNPC to respektoval. Tím si u ní získal důvěru. „Sem ráda, že mě přijali, vůbec mě neznali a stejně sou na mě hodný. Nekouká tu na mě nikdo přes prsty. Pracovník mi poradí, co mám udělat, ale nekontroluje mě při tom.“

Problémy „První týden byl hroznej, byla jsem v cizím prostředí, nevěřila si, bála jsem se mluvit.“ „Pracovník mi pomohl vyřídit dávku hmotné nouze a řekl mi, jaký jídlo si mám koupit, aby bylo levný a vždycky jsem se z něj najedla.“ Doporučil ji, jak s penězi naložit, co důležitého za ně obstarat. „Předtím sem u sebe nikdy tolik peněz neměla, tak sem hodně utrácela za blbosti. Pak mi nezbyly peníze na jídlo“ Dokáže si sama vyřídit záležitosti na úřadě a naučila se jednat s lidmi. „Teď už vím, kam mám jít, když potřebuju poradit s dávkama, a celkově už se dokážu vymáčkout, když něco potřebuju“.

Individuální plán „Sepsali jsme s pracovníkem plán cílů, kterých se snažím dosáhnout, chci hlavně dodělat školu a osamostatnit se. O škole se hodně bavíme s panem L. chce vědět, jak mi to jde, mě to vždycky, tak jako nakopne, že se fakt musím snažit.“

K6- Klientka L. je 22 let stará.

Vzdělání Po ukončení základní školní docházky ve studiu nepokračovala. „Já jsem už na základce měla problémy, chytla jsem se špatný party, začala jsem zkoušet různý drogy, šla jsem na střední do Budějce, ale neměla jsem prachy, tak jsem se na školu vykašlala a chodila po brigádách, brala jsem, co se dalo. Měla podmíněný trest odnětí svobody. „Teď je mi líto, že nemám školu, protože se hledá špatně práce. Dělala sem v Kauflandu prodavačku, ale vyrazili mně, protože jsem měla podmínku. Teď mi mamka našla brigádu - roznos letáků.“

Rodina Do DNPC ji přivedla matka, chce, aby se osamostatnila. „Mamka všechno hrozně hrotí, vůbec si nerozumíme, pořád chce, abych byla jiná. I táta kvůli ní odešel. Až moc se stará, nedá se s ní vydržet.“ Má za sebou temnou minulost. „Brala sem, byla sem v protidrogovce. Teď sem čistá.“ V protidrogové léčebně byla již třikrát.

Požadavky Aby byla přijata, vyžadoval po ní sociální pracovník, aby si našla práci a napsala motivační dopis. Další podmínkou byla abstinence „Musím zůstat čistá, nebo mě vyhodí, to bych nechtěla. Moc si vážím toho, že mi dali šanci, chci normálně žít.“ Do DNPC šla, aby se osamostatnila a získala psychickou podporu.

Výtky „Trochu mi vadí, že je to všude daleko, připadám si jak někde na vesnici. Když sem pracovala v Kaufáci, musela jsem vstávat dřív, abych stíhala.“

Problémy Zpočátku měla potíže s financemi, pak měla peníze z práce, tak to bylo lepší. Nyní má jen brigádu, takže příjem není moc velký, ale dostačující pro nákup základních potřeb.

Individuální plán Její individuální plán je zaměřen na splácení dluhů a hlavně abstinenci. „Pan L. mi poradil, ať si zařídím splátkový kalendář. Teď se v tom aspoň vyznám.“ „Pracovníci mě hodně podporují v abstinenci, vždycky řešíme, co můžu ztratit, když budu zase brát.“

K-7. Klient 18 let

Vzdělání Střední odborné učiliště, obor obráběč kovů, nyní má práci, dělá s dřevem „Chodil sem na obráběče kovů, ale práci sem si našel jinou, pracuju se dřevem“.

Rodina Nějaký čas strávil ve výchovném ústavu, poté se vrátil domů ke svému otci a jeho přítelkyni. Vztahy zde byly velmi špatné, z domova musel odejít, nějaký čas se toulal, až se dostal do DNPC.

Spokojenost Je zde velmi spokojený, líbí se mu přístup pracovníků, zná se s lidmi zde. „Tady je super, že mi nikdo neříká, co mám v kolik dělat. Nikdo mi neurčuje přesně hodinu, prostě když mám čas, tak uklidím, do práce vstanu, tak abych tam byl včas, a ne tady ještě hodinu dřepět.“

Problémy Jako většina klientů se zpočátku potýkal s finančními potížemi. Musel se naučit hospodařit. Poté, co si našel práci, se jeho situace zlepšila. „(...) Horší bylo to zařizování kolem. Musel jsem napsat životopis a chodit po úřadech, se vším mi ale pomohl pracovník tady.“ Teď už je to lepší, mám práci, takže s penězma vycházím.“

Individuální plán Naučit se hospodařit a osamostatnit se.